

Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (esimene koda)

18. juuni 2013*

Konkurents — Keelatud kokkulepped — Alumiiniumfluoriidi ülemaailmne turg — EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise tuvastamise otsus — Hindade kindlaksmääramine ja turgude jagamine — Rikkumise tõend — Kaitseõigused — Vastuväiteteatise ja vaidlustatud otsuse kooskõla — Trahvid — 2006. aasta suunised trahvide arvutamise kohta — Euroopa–Vahemere piirkonna leping

Kohtuasjas T-406/08,

Industries chimiques du fluor (ICF), asukoht Tunis (Tuneesia), esindajad: *avocat* M. van der Woude ja *avocat* T. Hennen ning hiljem *avocat* P. Wytinck ja *avocat* D. Gillet,

hageja,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: É. Gippini Fournier, K. Mojzesowicz ja N. von Lingen,

kostja,

mille ese on nõue tühistada komisjoni 25. juuni 2008. aasta otsus K(2008) 3043(lõplik), [EÜ] artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/39.180 – Alumiiniumfluoriid), mis puudutab keelatud kokkulepet alumiiniumfluoriidi ülemaailmsel turul ja millega ülemaailmselt määrati kindlaks hindu ja jagati turge, ning teise võimalusena nõue vähendada hagejale määratud trahvisummat,

ÜLDKOHUS (esimene koda),

koosseisus: esimees J. Azizi (ettekandja), kohtunikud I. Labucka ja S. Frimodt Nielsen,

kohtusekretär: ametnik C. Kristensen,

arvestades kirjalikus menetluses ja 15. juuni 2012. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

otsuse

Vaidluse taust

I – *Faktilised asjaolud*

- 1 Komisjoni 25. juuni 2008. aasta otsus K(2008) 3043(lõplik), EÜ artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/39.180 – Alumiiniumfluoriid) (edaspidi „vaidlustatud otsus“), puudutab keelatud kokkulepet alumiiniumfluoriidi ülemaailmsel turul, millega ülemaailmselt määrati kindlaks hindu ja jagati turge ning milles osales aktiivselt hageja Industries chimiques du fluor (ICF).
- 2 Hageja on Tuneesia õiguse alusel asutatud ja Tunise (Tuneesia) börsil noteeritud aktsiaselts, mis tegetseb alumiiniumfluoriidi tootmise ja müügiga (vaidlustatud otsuse põhjendus 23).
- 3 Boliden Odda A/S (edaspidi „Boliden“) on Norral õiguse alusel asutatud ettevõtja, mis tegeleb tsingi ja alumiiniumfluoriidi tootmise ja müügiga (vaidlustatud otsuse põhjendus 5). 23. märtsil 2005 esitas Boliden Euroopa Ühenduste Komisjonile trahvide eest kaitse saamise taotluse vastavalt komisjoni 2002. aasta teatisele, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3, edaspidi „koostööteatis“). 2005. aasta aprillis esitas Boliden täiendavaid täpsustusi ja teavet ning tegi suulisi avaldusi. 28. aprillil 2005 andis komisjon koostööteatise punkti 8 alapunkti a alusel Bolidenile tingimusliku kaitse trahvide eest (vaidlustatud otsuse põhjendus 56).
- 4 25. ja 26. mail 2005 viis komisjon nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003, asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 20 lõike 4 alusel läbi kontrollle alumiiniumfluoriidi Euroopa tarnijate ruumides (vaidlustatud otsuse põhjendus 57) ja nende hulka kuulus ka Itaalia äriühing Fluorsid SpA, Alufluor AB, Derivados del Fluor, SA ja CE Giulini & C. Srl.
- 5 23. ja 31. augustil 2006 küsitles komisjon määruse nr 1/2003 artikli 19 alusel O-d, Bolideni alumiiniumfluoriidi osakonna „Noralf“ endist turustusdirektorit (vaidlustatud otsuse põhjendus 58).
- 6 Ajavahemikul 2006. aasta septembrist kuni 2007. aasta veebruarini saatis komisjon määruse nr 1/2003 artikli 18 lõike 2 alusel mitu teabenõuet ettevõtjatele, kelle suhtes oli sel ajal haldusmenetlus algatatud, ning nende hulgas olid ka hageja, Boliden, Alufluor, Derivados del Fluor, Fluorsid, C.E. Giulini & C., Šveitsis asutatud ja Fluorsid'i peamiseks aktsionäriks olev äriühing Minmet ning Mehhiko õiguse alusel asutatud äriühing Industrial Quimica de Mexico (IQM); ettevõtjad vastasid nendele teabenõuetele (vaidlustatud otsuse põhjendus 59).
- 7 29. märtsil 2007 komisjoniga peetud kohtumisel esitas Fluorsid teatud dokumente. 22. aprillil 2007 esitas Fluorsid koostööteatise alusel „trahvide eest kaitse saamise või nende vähendamise taotluse“, mida komisjon tõlgendas trahvisumma vähendamise taotlusena. 27. mail 2007 esitas Fluorsid selle taotluse täienduse. 13. juulil 2007 teatas komisjon Fluorsidile, et ta ei kavatse tema trahvi koostööteatise alusel vähendada (vaidlustatud otsuse põhjendused 60, 248 ja 249).
- 8 24. aprillil 2007 algatas komisjon ametlikult uurimise muu hulgas hageja, Bolideni, Fluorsidi, Minmeti ja IQM suhtes ning võttis vastu vastuväiteteatise, mis saadeti nendele ettevõtjatele 25. aprillil 2007 ning millest anti teada ajavahemikul 26–30. aprill 2007. Samal ajal võimaldas komisjon neil tutvuda CD-ROM-i kujul esitatud toimikuga (vaidlustatud otsuse põhjendus 61).
- 9 Vastuväiteteatise adressaadid, välja arvatud Boliden, esitasid oma märkused nendele esitatud vastuväidete kohta (vaidlustatud otsuse põhjendus 62).

- 10 13. septembril 2007 toimus ärakuulamine, millel osalesid kõik vastuväiteteatise adressaadid (vaidlustatud otsuse põhjendus 63).
- 11 11. ja 14. aprillil 2008 saatis komisjon teabenõuded vastuväiteteatise kõigile adressaatidele, paludes neil esitada oma kogukäive ja alumiiniumfluoriidi müügi andmed ning täpsustada kõiki olulisi tulevasi muudatusi nende tegevuses või omandistruktuuris (vaidlustatud otsuse põhjendus 64).

II – *Vaidlustatud otsus*

A – *Vaidlustatud otsuse resolutsioon*

- 12 Vaidlustatud otsuse resolutsioon on järgmine:

„Artikkel 1

Järgnevad ettevõtjad on rikkunud [EÜ] artiklit 81 ning EMP lepingu artiklit 53, osaledes 12. juulist 2000 kuni 31. detsembrini 2000 alumiiniumfluoriidisektoris kokkuleppes ja/või kooskõlastatud tegevuses:

- a) Boliden [...]
- b) Fluorsid [...] ja Minmet [...]
- c) [ICF]
- d) [IQM] ja QB Industrias SAB

Artikkel 2

Artiklis 1 tuvastatud rikkumise eest määratakse järgmised trahvid:

- a) Boliden [...]: 0 eurot;
- b) Fluorsid [...] ja Minmet [...] solidaarselt: 1 600 000 eurot;
- c) [ICF]: 1 700 000 EUR;
- d) [IQM] ja QB Industrias SAB solidaarselt: 1 670 000 eurot.

[...]” [Siin ja edaspidi on vaidlustatud otsust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

B – *Vaidlustatud otsuse põhjendus*

- 13 Vaidlustatud otsuse põhjenduses leidis komisjon sisuliselt järgmist:

1. Alumiiniumfluoriidi tegevussektor

- 14 Komisjoni märgitu kohaselt on alumiiniumfluoriid keemiline ühend, mida kasutatakse alumiiniumi tootmisel ning mis võimaldab vähendada tooralumiiniumi tootmisprotsessis sulatamiseks vajaliku elektri hulka, vähendades seeläbi oluliselt alumiiniumi tootmise kulu. Alumiiniumfluoriidi tarbivad peamiselt alumiiniumi tootjad. Maailmas toodetakse aastas üle 20 miljoni tonni alumiiniumi, millest 30% toodetakse Euroopas (vaidlustatud otsuse põhjendused 2 ja 3).

- 15 2000. aastal suurenes hageja alumiiniumfluoriidi müük Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP) summani 8 146 129 eurot ja kogu maailmas summani 34 339 694 eurot. 2007. aastal oli tema ülemaailmne käive 36 891 574 eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 25).
- 16 2000. aastal hinnati EMP vabaturul müüdava alumiiniumfluoriidi kogu turuväärtuseks umbes 71 600 000 eurot. Keelatud kokkuleppe esemeks oleva ja kogu maailma vabaturul müüdava alumiiniumfluoriidi turuväärtuseks 2000. aastal oli umbes 340 000 000 eurot. Vaidlustatud otsuse adressaatide turuosa kokku oli hinnanguliselt 33% EMP turul ja 35% ülemaailmsel turul (vaidlustatud otsuse põhjendus 33).
- 17 Alumiiniumfluoriidi turg on ülemaailmne turg. Seda müüakse Ameerika Ühendriikidest EMP-sse ja EMP-st Ameerika Ühendriikidesse, Aafrikasse, Lõuna-Ameerikasse ja Austraaliasse (vaidlustatud otsuse põhjendus 35). Hageja müüs suuri tootekoguseid EMP-s (vaidlustatud otsuse põhjendus 36). Alates 1997. aastast ühendab kogu maailma tootjaid alumiiniumfluoriiditööstuse ühendus Inorganic Fluorine Producers Association (IFPA) (vaidlustatud otsuse põhjendus 38).

2. Milano koosolek ja keelatud kokkuleppe sõlmimine

- 18 Komisjoni hinnangul toimus alumiiniumfluoriiditööstuses mõningane kooskõlastamine juba ajavahemikul EFPA asutamisest 1997. aastal kuni Milano (Itaalia) koosolekuni 12. juulil 2000, kuid selle kohta ei ole mingeid veenvaid tõendeid (vaidlustatud otsuse põhjendus 73). Komisjon täpsustas, et Milano koosolekul osalesid Fluorsidi, hageja ja IQM-i esindajad ning Bolideni osakonna „Noralf” üks esindaja osales sellel telefoni teel. Sel koosolekul leppisid need ettevõtjad kokku eesmärgis tõsta hindu 20%. Nad analüüsisid maailma mitut piirkonda, sealhulgas Euroopat, et kehtestada üldine hinnatase ning teatud juhtudel jagasid ära turud. Nende kokkuleppe kohaselt oli üldine eesmärk saavutada kõrgem hinnatase ja vältida suuri hinnaalandusi. Osalejad jagasid omavahel ka tundlikku äriteavet. Selles küsimuses tugines komisjon Fluorsidi esindava R-i koostatud Milano koosoleku protokollile, Bolideni osakonna „Noralf” esindaja O. märkmetele ja O. avaldusele (vaidlustatud otsuse põhjendused 77–91).
- 19 Pärast Milano koosolekut jätkasid asjassepuutuvad ettevõtjad omavahelist suhtlemist (vaidlustatud otsuse põhjendus 93).
- 20 25. oktoobril 2000 vahetasid Bolideni osakonna „Noralf” esindaja T. ja IQM esindaja A. telefoni teel teavet seoses oma vastavate pakkumistega ühele kliendile Austraalias, sealhulgas hinnataseme, lepingu kestuse ja pakutud koguste kohta. Selle telefonivestluse sisu kajastus omakäelistes, sellest ajast pärit T. märkmetes, mis saadeti samuti Bolideni osakonna „Noralf” esindajale O. (vaidlustatud otsuse põhjendus 94).
- 21 8. novembril 2000 saatis Minmeti tegevdirektor C Fluorsidile teate samal päeval hageja esindajaga G toimunud telefonivestluse kohta, mille käigus arutati alumiiniumfluoriidi müügihinda (vaidlustatud otsuse põhjendus 95).
- 22 9. novembril 2000 saatis Minmet Fluorsidile veel ühe protokollile hagejaga Lausanne’is (Šveits) peetud koosoleku kohta, mis puudutas klientuuri ja hindu teatud turgudel, eelkõige Brasiilias ja Venezuelas (vaidlustatud otsuse põhjendus 96).

3. EÜ artikli 81 lõike 1 ja EMP lepingu artikli 53 lõike 1 kohaldamine

- 23 Komisjon järeldas, et Milano koosolek ja sellele järgnenud kokkulepet täitev tegevus vastas EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 tähenduses kokkuleppe ja/või kooskõlastatud tegevuse kõigile tunnustele (vaidlustatud otsuse põhjendused 115–122) ja et selle rikkumise puhul oli tegemist ühe vältava rikkumisega (vaidlustatud otsuse põhjendused 123–129).

- 24 Selle rikkumise eesmärk oli piirata konkurentsi ühenduses ja EMP-s (vaidlustatud otsuse põhjendused 130–135), kuid selle geograafiline ulatus oli ülemaailmne, hõlmates Milano koosoleku protokollis nimetatud piirkondi, sealhulgas Euroopat, Türgit, Austraaliat, Lõuna-Ameerikat, Lõuna-Aafrikat ja Põhja-Ameerikat (vaidlustatud otsuse põhjendus 136).
- 25 Komisjoni hinnangul võis keelatud kokkuleppel olla tuntav mõju liikmesriikide „ja/või” EMP lepingu osalisriikide vahelisele kaubandusele (vaidlustatud otsuse põhjendused 137–142).

4. Rikkumise kestus

- 26 Olenemata tähelepanekust, et alumiiniumfluoriidi tootjad tegelesid salajase koostööga juba 90-ndate aastate teisel poolel, eriti pärast 1999. aastal Kreekas toimunud kohtumist, leidis komisjon, et tema käsutuses on veenvad tõendid keelatud kokkuleppe olemasolu kohta vaid „vähemalt” 12. juulist 2000, mil toimus Milano koosolek (vaidlustatud otsuse põhjendus 144).
- 27 Alumiiniumfluoriidi tegevussektoris räägitakse tarnelepingud ette läbi perioodil, mis algab iga kalendriaasta teise poolaasta jooksul ja lõppeb sama aasta lõpus või järgmise kalendriaasta viie esimese kuu jooksul. Sama kehtis ka mitmeaastaste lepingute puhul. Mõnes mitmeaastases lepingus oli alati ette nähtud kas igaaastased hinnaläbirääkimised iga kalendriaasta lõpus või hindade ülevaatamine poolaastate kaupa iga poolaasta lõpus. Milano koosoleku protokoll kinnitas, et selle tegevussektori tavaks oli määrata ette kindlaks hinnad järgmiseks majandusaastaks. Komisjon järeldas sellest, et 2000. aasta salajaste kontaktide tulemust kohaldati 2000. aasta teises pooles toimunud läbirääkimistele (vaidlustatud otsuse põhjendus 146).
- 28 Komisjon jõudis seega järeldusele, et keelatud kokkulepe kehtis ja sellel oli tema poolte tegevuse kaudu konkurentsivastane mõju „vähemalt” kuni 31. detsembrini 2000 (vaidlustatud otsuse põhjendus 147).

5. Trahvisumma kindlaksmääramine

- 29 Komisjon määras hageja trahvi põhisummaks 1 700 000 eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 243), märkides, et vastavalt suunistele määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2, edaspidi „2006. aasta suunised”) „arvutatakse trahvi põhisumma osakaaluna müügiväärtusest ja see osakaal saadakse rikkumise raskusastme korrutamisel aastate hulgaga, mil rikkumine aset leidis” (vaidlustatud otsuse põhjendus 234).
- 30 Käesolevas asjas seisnes rikkumine muu hulgas horisontaalses hinnakokkuleppes, mis juba oma laadilt kuulub kõige raskemate konkurentsiõiguse piirangute hulka. See peab väljenduma arvessevõetavas osakaalus müügiväärtusest (vaidlustatud otsuse põhjendus 236). Selles rikkumises osalenud ettevõtjate kogu turuosa EMP-s 2000. aastal ei ületanud 35% (vaidlustatud otsuse põhjendus 237). Keelatud kokkuleppe geograafiline ulatus oli ülemaailmne (vaidlustatud otsuse põhjendus 238). Komisjon „võttis ka arvesse rikkumise täideviimise astet [vaidlustatud otsuse põhjendused 134 ja 135, 154–156, 172 ja 185], et kindlaks teha arvesse võetav osakaal müügiväärtusest” (vaidlustatud otsuse põhjendus 239).
- 31 Komisjon järeldas sellest, et arvestades eespool mainitud tegureid seoses rikkumise laadi ja geograafilise ulatusega, oli mõlema ettevõtja osakaal müügiväärtusest, millest lähtudes tuli kindlaks määrata trahvi põhisumma, 17% (vaidlustatud otsuse põhjendus 240).
- 32 Kuna rikkumise kestus vastab „vähemalt” perioodile 2000. aasta 12. juulist kuni 31. detsembrini, tuleb põhisummale kohaldada kordajat 0,5 (vaidlustatud otsuse põhjendus 241). Lisasumma, mis määratakse ettevõtjate hoiatamiseks mitte osaleda horisontaalsetes hinnakokkulepetes, nagu käesolevas asjas, on 17% müügiväärtusest (vaidlustatud otsuse põhjendus 242).

- 33 Komisjon määras keelatud kokkuleppe pooltele järgmised trahvi põhisummad:
- Boliden: 1 miljon eurot;
  - Fluorsid ja Minmet: 1,6 miljonit eurot;
  - ICF: 1,7 miljonit eurot;
  - IQM, QB Industrias SAB: 1,67 miljonit eurot.
- 34 Lõpuks, kohaldades koostööteatist, andis komisjon Bolidenile kaitse trahvide eest ja talle trahvi seega ei määratud.

6. Kergendavad asjaolud

- 35 Komisjon leidis, et hageja esitatud tõenditest ei nähtu seda, et tema tegelik käitumine turul „võis neutraliseerida tuvastatud rikkumise konkurentsivastase mõju ega ka seda, et ta tegutses rikkumise ajal turul kogu aeg sõltumatult”. Vastupidi, komisjoni toimikus olevad tõendid näitavad, et hageja jätkas kahepoolset suhtlemist konkurentidega ka pärast Milano koosolekut (vaidlustatud otsuse põhjendused 245–247). Komisjon ei tuvastanud hageja suhtes kohaldatavate kergendavate asjaolude esinemist, mille alusel oleks võinud trahvisummat vähendada.
- 36 Komisjon järeldas, et hagejale määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 alusel määratava trahvi summa on 1,7 miljonit eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 276).

Menetlus ja poolte nõuded

- 37 Hageja esitas käesolevas asjas hagiavalduse elektronposti ja faksi teel, mis saabusid Üldkohtu kantseleisse vastavalt 2008. aasta 19. ja 20. septembril. Paber kandjal esitati hagiavaldus kohtukantseleile 24. septembril 2008. Kõigile neile oli lisatud edastamist kinnitav kaaskiri.
- 38 27. oktoobril 2008 esitas hageja Üldkohtu palvel oma märkused 24. septembril 2008 paber kandjal esitatud hagiavalduse originaaldokumendina käsitlemise kohta.
- 39 Hageja palub Üldkohtul:
- tühistada vaidlustatud otsus;
  - teise võimalusena vähendada oluliselt talle määratud trahvi summat;
  - mõista kohtukulud välja komisjonilt.
- 40 Komisjon palub Üldkohtul:
- jätta hagiavaldus rahuldamata vastuvõetamatuse tõttu või teise võimalusena põhjendamatu tõttu;
  - mõista kohtukulud välja hagejalt.
- 41 Ettekandja-kohtuniku ettekande alusel otsustas Üldkohus (esimene koda) avada suulise menetluse.
- 42 Kuna ühel koja liikmel esines takistus asja läbivaatamisel osalemiseks, määras Üldkohtu president Üldkohtu kodukorra artikli 32 lõike 3 alusel koja koosseisu täiendamiseks kotta uue kohtuniku.

- 43 Üldkohus palus kodukorra artiklis 64 sätestatud menetlust korraldavate meetmete raames komisjonil esitada teatud dokumente ja vastata kirjalikult küsimustele. Komisjon täitis need nõuded selleks ettenähtud tähtajal.
- 44 Poolte kohtukõned ja nende vastused Üldkohtu suulistele küsimustele kuulati ära 14. juuni 2012. aasta istungil.

Õiguslik käsitlus

I – *Hagiavalduse vastuvõetavus*

- 45 Komisjon väidab, et hagiavaldus on vastuvõetamatu.
- 46 25. juuni 2008. aasta vaidlustatud otsusest anti hagejale teada 10. juulil 2008. Tähtaeg vaidlustatud otsuse peale tühistamishagi esitamiseks, mis pikenes seoses suurte vahemaadega kümne päeva võrra, möödus 22. septembril 2008. Hagiavalduse ära kiri saabus Üldkohtu kantseleisse elektronpostiga 19. septembril 2008 ja faksiga 20. septembril 2008; paber kandjal versioon jõudis Üldkohtusse alles 24. septembril 2008. Kuna paber kandjal esitatud hagiavaldus ei olnud originaal, vaid ära kiri originaalist, ei ole kodukorra artikli 43 lõige 6 kohaldatav ja hagiavaldus, mis esitati hilinemisega, on vastuvõetamatu. Hagiavalduse ära kirjal olev allkiri ei ole omakäeline allkiri, vaid ära kiri sellest. Omakäelise allkirja nõuet kodukorra artikli 43 lõike 1 tähenduses tuleb mõista olulise vorminõudena ja seda nõuet tuleb kohaldada kitsalt, mistõttu selle rikkumise korral ei ole hagiavaldus vastuvõetav. Komisjon jätab hagiavalduse vastuvõetavuse küsimuse Üldkohtu otsustada.
- 47 Hageja väidab, et „töökorralduslik viga” ei riiva õiguskindluse põhimõtet ega kodukorra artiklit 43. 19. septembril 2008 saatis hageja õigusnõustaja faksi teel menetluse algatusdokumendi, millele oli alla kirjutanud M. van der Woude ja T. Hennen. Faksi kaaskirjale oli alla kirjutanud van der Woude büroo partnerid T. Hennen ja P. Wytinck. Samal päeval saatis T. Hennen hagiavalduse, kaaskirja ja faksi edastuse kinnituse elektronposti teel Euroopa Kohtu kantseleisse ning 20. septembril 2008 saatis M. van der Woude selle elektronkirja edasi Üldkohtu kantseleile. 23. septembril 2008 saatis T. Hennen äriühingu UPS kaudu Üldkohtu kantseleisse seitse hagiavalduse ära kirja, millest ühte käsitleti originaalina ja kuute ära kirjana. Nende dokumentide kaaskirjale oli alla kirjutanud T. Hennen. 23. septembril 2008 saadetud seitse eksemplari vastasid täpselt faksi ja elektronpostiga saadetud dokumentidele ning kõik need olid allkirjastatud T. Hennen poolt. Hagiavalduse versioonil, mida esitleti kui originaali, kuid mille originaalversiooni ei esitatud „korraldusliku vea” tõttu, on allkiri, mis ei ole omakäeline.
- 48 Hageja on seisukohal, et kohtukantseleile edastatud hagiavaldus, mis esitati paber kandjal, on „originaal”. Isegi kui allkiri sellel ei ole omakäeline, on käesolevas asjas järgitud õiguskindluse põhimõtet. Esiteks on kohtukantseleile esitatud kõik hagiavalduse versioonid sisult identsed. Teiseks tuleneb selgelt 23. septembri 2008. aasta kaaskirjast, millele on T. Hennen omakäeliselt alla kirjutanud, et hageja kavatsus oli saata originaal. Kirjal olev allkiri on identne sellega, mis on hagi originaalina esitletud dokumendil ning ka nendega, mis on Üldkohtu kantseleisse edastatud kõigil ülejäänud dokumentidel. Kolmandaks on hagi originaalina esitletud versioon täpselt sama, mis skaneeritud ja elektronpostiga edastatud versioon. Neljandaks, arvestades, et Üldkohtu kantseleisse edastatud kõigile dokumentidele oli alla kirjutanud T. Hennen, on väljaspool kahtlust, et need dokumendid koostas selleks volitatud advokaat. Hageja järeldab sellest, et originaalina esitletud hagi koostaja osas ei saa olla mingit kahtlust.
- 49 Kodukorra artikli 43 lõikes 1 on sätestatud, et iga menetlusdokumendi originaalile peab olema alla kirjutanud poole esindaja või advokaat.

- 50 Kodukorra artikli 43 lõike 6 kohaselt loetakse menetlustähtaeg järgituks, kui enne menetlustähtaja möödumist esitatakse menetlusdokument kohtukantseleisse kõigepealt Üldkohtu käsutuses oleva faksi või muu tehnilise sidevahendi teel, tingimusel et hiljemalt kümne päeva pärast esitatakse kohtukantseleisse menetlusdokumendi allkirjastatud originaal.
- 51 Käesolevas asjas esitati hagiavaldus paber kandjal kohtukantseleisse kümne päeva jooksul pärast selle edastamist faksi ja elektronposti teel.
- 52 Nagu kohtupraktikas tunnustatud, on kodukorra artikli 43 lõike 1 esimese lõigu tähenduses omakäelise allkirja ülesanne tagada õiguskindluse eesmärki silmas pidades hagiavalduse autentsus ja välistada oht, et see tegelikult ei olegi selleks volitatud isiku koostatud. Seega tuleb seda nõuet käsitleda kui olulist vorminõuet, mida tuleb kohaldada rangelt ning mille järgimata jätmine toob kaasa hagi vastuvõetamatus (Üldkohtu 23. mai 2007. aasta otsus kohtuasjas T-223/06 P: parlament vs. Eistrup, EKL 2007, lk II-1581, punkt 51).
- 53 Kodukorra artikli 43 eesmärk on tagada õiguskindluse põhimõtte järgimine, nõudes, et hagiavaldus oleks autentne ja koostatud kliendi poolt nõuetekohaselt volitatud advokaadi poolt.
- 54 Nagu nähtub 8. septembri 2008. aasta dokumendist, oli hageja käesolevas asjas andnud T. Hennenile nõuetekohase volituse.
- 55 Kuigi 23. septembril 2008 saadetud hagil endal ei ole esindajaks oleva advokaadi originaalallkirja, vaid ainult selle ärakiri, on hagile lisatud kaaskiri, millele sama esindajaks olev advokaat T. Hennen on omakäeliselt alla kirjutanud ning mis vastab ka faksi kaaskirjal olevale allkirjale. Seega on ilmne, et allkiri kaaskirjal, paber kandjal 23. septembril 2008 saadetud hagiavaldusel ja faksi teel saadetud hagiavaldusel pärinevad samalt advokaadilt T. Hennen. Järelikult pole mingit kahtlust, kes on originaalina esitletud hagi koostaja. Lisaks tuleb hageja esindaja poolt allkirjastatud kirja või edastusteadet ja allkirjastamata seisukohti pidada nõuetekohaselt allkirjastatud üheks menetlusdokumendiks, kui need on saadetud sama postisaadetisega, nagu käesolevas asjas.
- 56 Seega tuleb asuda seisukohale, et elektronposti ja faksiga edastatud hagi õigsust kinnitati õigeaegselt vastavalt kodukorra artikli 43 lõikele 5 ja järelikult on hagi vastuvõetav.

II – Põhiküsimus

A – Tühistamisnõude väidete kokkuvõte

- 57 Oma hagi põhjendamiseks esitab hageja sisuliselt neli väidet, millest mõned jagunevad mitmeks osaks.
- 58 Esimene väide puudutab kõigepealt kaitseõiguste ja määruse nr 1/2003 artikli 27 rikkumist. Vaidlustatud otsuses karistatakse rikkumise eest, mis erineb vastuväiteteatise kirjeldatust ning komisjon tugines pärast vastuväiteteatise saatmist vaidlustatud otsuses uutele dokumentidele. Hageja ei saanud tutvuda komisjoni tegelike vastuväidetega, mistõttu rikkus komisjon hageja kaitseõigusi.
- 59 Teine väide puudutab EÜ artikli 81 rikkumist. Teise väite esimese osa kohaselt ei ole hagejale etteheidetavad asjaolud käsitletavad EÜ artikli 81 rikkumisena. Nimelt ei luba vaidlustatud otsuses viidatud tõendid tuvastada hindade kindlaksmääramise kokkulepet ega kooskõlastatud tegevust EÜ artikli 81 tähenduses. Teise väite teise osa kohaselt, mis esitatakse teise võimalusena, ei saa hagejale ette heidetud asjaolusid kvalifitseerida üheks vältavaks rikkumiseks.
- 60 Kolmas väide, mis esitatakse teise võimalusena, puudutab määruse nr 1/2003 artikli 23 ja õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumist. Väite esimese osa kohaselt on väärtalt kohaldatud 2006. aasta suuniste punkti 18. Väite teise osa kohaselt on väärtalt kindlaks määratud trahvi põhi- ja lisasumma.

61 Neljas väide puudutab Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Tuneesia Vabariigi vahel (EÜT 1998, L 97, lk 2; ELT eriväljaanne L 278, 21.10.2005, lk 9; edaspidi „Euroopa–Vahemere piirkonna leping”) artikli 36 ning hoolivuse ja rahvusvahelise viisakuse põhimõtte rikkumist.

62 Üldkohus peab sobivaks käsitleda esimesena teist väidet.

B – Teine väide, mille kohaselt on rikutud EÜ artiklit 81

1. Väite esimene osa, mille kohaselt ei ole hagejale etteheidetavad asjaolud käsitletavad EÜ artikli 81 rikkumisena

a) Sissejuhatavad märkused

63 Hageja vaidleb vastu EÜ artikli 81 rikkumisele, keelatud kokkuleppe olemasolule ning teabevahetuse konkurentsivastasele eesmärgile ja toimele. Hageja väidab ka, et komisjon on rikkunud õigusnormi, kinnitades, et konkurentsipiirangu olemasolu tuvastamiseks piisab konkurentsivastasest eesmärgist.

64 Vaidlustatud otsuses viidatud tõendid tõendavad kõige rohkem suhtlemist, mille käigus osalised analüüsisid erinevaid turge, millel nad tegutsesid. Hageja ei sõlminud oma konkurentidega hinna suhtes lepinguid ei kokkulepete ega kooskõlastatud tegevuse vormis. Vaidlustatud otsuses esitatud faktilised asjaolud on parimal juhul vaadeldavad teabevahetusena, mille konkurentsivastane eesmärk ja toime ei ole tõendatud. Komisjon ei tõendanud, et asjassepuutuvad ettevõtjad leppisid kokku alumiiniumfluoriidi hinna tõus 20% võrra või hinnatõusu eesmärgi kindlaksmääramises. Milano koosoleku protokollist nähtub vaid tootmiskulude suurenemine – turu teave, millest olid teadlikud kõik – ja osalejate „soov” suurendada vastavalt oma toodete hindu. Kuid osalejad kahtlesid, kas turg suudab sellise hinnatõusuga kaasa minna. Hageja märgib, et arutelud olid „teoreetilist laadi” ning et alumiiniumfluoriidi hinna tõus 20% võrra ei saavutatud poolte kokkulepet. Tegemist on analüütilise dokumendi, mitte kokkuleppega. O. märkmed, mis ta tegi Milano koosolekul, on samuti analüütilise laadi, kuid nendest ei nähtu hinnakokkulepet. Bolideni „Noralf” osakonna esindaja O. 25. oktoobri 2000. aasta ülestähendustes, mis puudutavad Austraaliat, ei mainita kokkulepet ega Milano koosolekut. Samuti ei tõenda hinnakokkulepet Fluorsidi 8. novembri 2000. aasta märkmed ega Fluorsidi esindaja R. 9. novembri 2000. aasta märkmed, milles kummaski ei tehta ühtegi viidet väidetavale Milano kokkuleppele. Viimaks väidab hageja, et idee, et neli tootjat võisid kokku leppida ülemaailmses hinnatõusus, on „majanduslikult absurdne”. Lõpuks ei ole komisjon tõendanud teabevahetuse eesmärgi ega ka selle konkurentsivastast toimet.

65 Komisjon palub käesolev väide tagasi lükata.

66 Kõigepealt tuleb meenutada väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt esiteks peab isik või ametiasutus, kes väidab, et konkurentsieeskirju on rikutud, selle kohta tõendeid esitama, tõendades õiguslikult piisavalt rikkumise tunnusteks olevate faktiliste asjaolude esinemist, ja teiseks peab ettevõtja, kes väidab rikkumise tuvastamisel, et tema suhtes tuleb kohaldada teatud õiguskaitsevahendit, tõendama, et selle õiguskaitsevahendi kohaldamise tingimused on täidetud, nii et nimetatud ametiasutus peab kasutama teisi tõendeid (Euroopa Kohtu 17. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-185/95 P: Baustahlgewebe vs. komisjon, EKL 1998, lk I-8417, punkt 58; 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt vs. komisjon, EKL 2004, lk I-123, punkt 78 ja Üldkohtu 16. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-120/04: Peróxidos Orgánicos vs. komisjon, EKL 2006, lk II-4441, punkt 50).

- 67 EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumise tõendite esitamise kohta tuleb samuti meenutada, et komisjon peab esitama täpsed ja üksteist toetavad tõendid, mille põhjal saab kindlalt veenduda, et väidetav rikkumine on toime pandud (vt selle kohta Euroopa Kohtu 28. märtsi 1984. aasta otsus liidetud kohtuasjades 29/83 ja 30/83: CRAM ja Rheinzink vs. komisjon, EKL 1984, lk 1679, punkt 20). Kohtu kahtlust tuleb tõlgendada rikkumise tuvastamise otsuse adressaadiks oleva ettevõtja kasuks. Seega ei saa kohus järeldada, et komisjon on tõendanud rikkumise olemasolu õiguslikult piisavalt, kui tal on selles küsimuses veel kahtlusi, eriti hagi puhul, milles nõutakse trahvi määramise otsuse tühistamist (Üldkohtu 25. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-38/02: Groupe Danone vs. komisjon, EKL 2005, lk II-4407, punkt 215).
- 68 Samuti tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et komisjoni esitatud kõik tõendid ei pea ilmtingimata vastama neile kriteeriumidele rikkumise kõigi tunnuste osas. Piisab, kui tõendite kogum, millele institutsioon tugineb, vastab tervikuna hinnatult sellele nõudele (vt Üldkohtu 8. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00: JFE Engineering jt vs. komisjon, EKL 2004, lk II-2501, punkt 180 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 69 Lisaks on tavapärane, et tegevus, mida konkurentsivastased kokkulepped ja tegevus hõlmavad, toimub saladuskatte all, et koosolekud toimuvad salaja ja et kogu seonduv dokumentatsioon on viidud miinimumini. Sellest järeldub, et isegi kui komisjon avastab selliseid tõendeid, mis otseselt kinnitavad ettevõtjatevahelist ebaseaduslikku suhtlemist – näiteks koosolekute protokollid –, on need tavaliselt katkendlikud ja korrapäratud, mistõttu on sageli vajalik teatud üksikasju tuletamise teel taastada. Seega peab enamikul juhtudel konkurentsivastase tegevuse või kokkuleppe olemasolu järeldama teatud hulgast kokkusattumustest ja kaudsetest tõenditest, mis koostoimes ning muu loogilise selgituse puudumisel võivad osutada tõendiks konkurentsieseskirjade rikkumise kohta (eespool punktis 66 viidatud Euroopa Kohtu otsus Aalborg Portland jt vs. komisjon, punktid 55–57, ja 25. jaanuari 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-403/04 P ja C-405/04 P: Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel vs. komisjon, EKL 2007, lk I-729, punkt 51).

b) Vaidlustatud otsuse sisu

- 70 Olgu meenutatud, et vaidlustatud otsuses tugines komisjon EÜ artikli 81 rikkumise tuvastamisel peamiselt järgmistele dokumentidele: Milano koosoleku protokoll (vaidlustatud otsuse põhjendused 77 ja 81–88), Bolideni „Noralf” osakonna esindaja O. märkmed, mis ta tegi sel koosolekul (vaidlustatud otsuse põhjendus 89), O. avaldus, mille ta tegi komisjonile 23. ja 31. augustil 2006 nimetatud protokolliga (vaidlustatud otsuse põhjendus 90), O. 25. oktoobri 2000. aasta ülestähendused Bolideni „Noralf” osakonna ja IQM vahel peetud telefonivestluse kohta (vaidlustatud otsuse põhjendus 94) ning Minmeti esindaja C. 8. ja 9. novembri 2000. aasta märkused (vaidlustatud otsuse põhjendused 95 ja 96). Komisjon järeldas nendest dokumentidest, et 12. juulil 2000 toimus Itaalias Milanos Fluorsidi esindaja R, hageja esindaja G ja IQM-i esindaja A. vahel kohtumine, millel Bolideni „Noralf” osakonna esindaja O. osales telefoni teel. Milano koosoleku protokolliga koostas Fluorsidi esindaja R. Komisjoni hinnangul oli sellel koosolekul konkurentsivastane sisu ja eesmärk (vaidlustatud otsuse põhjendused 115–122).
- 71 Eespool viidatud dokumentides kasutatud tehnilised terminid on järgmised:
- „US\$/T või US\$/MT” tähendab, et hinnad on väljendatud Ameerika Ühendriikide dollarites (USD) tonni kohta;
  - „Incoterms” tähendab „international commercial terms” (rahvusvahelise kaubanduse tarnetingimused);
  - „C & F filo” (cost and freight et free in liner out), mis tähendab „hind, prahiraha ja franko kauba pealelaadimine, kuid mahalaadimine sõltuvalt laevaliinist”;

- „cfr”(cost and freight), mis tähendab „hind ja prahiraha”;
- „fca” (free carrier), mis tähendab „franko vedaja”;
- „fob” (free on board), mis tähendab „franco laeva pardal”;
- „LME” (London Metal Exchange), prantsuse keeles „Bourse de métaux de Londres” on metallibörs. LME näit määrab kindlaks alumiiniumi hinna. Viidatud dokumentides tähendab see lühend alumiiniumi hinda;
- „AlF₃” on alumiiniumfluoriidi lühend. Lisaks tuleb märkida, et alumiiniumfluoriidi hinda võib arvutada protsendina LME näidust. Poolte selgituste kohaselt on AlF₃ hind tavaliselt vahemikus 45–55% LME-st ja üldjuhul jääb vahemikku 650–900 US dollarit.

72 Tuleb ka märkida, et dokumendid, millele komisjon vaidlustatud otsuses tugines, esitas kas Boliden või mõni muu keelatud kokkuleppe pool, sealhulgas hageja. Viimane ei vaidlustanud nende dokumentide autentsust, usaldusväarsust või tõenduslikku väärtust ning toimikumaterjalid ei luba eeldada, et nende tõenduslik väärtus tuleks kahtluse alla seada. Nimelt ei kahtle hageja nende tõendite endi sisu, vaid ta peab vääraks järeldusi, mida komisjon nendest keelatud kokkuleppe tuvastamiseks teeb.

c) Rikkumise tõendatus

73 Vaidlustatud otsuses leidis komisjon, et Milano koosolekul osalenud isikud sõlmisid kokkuleppe tõsta 20% võrra alumiiniumfluoriidi müügihinna. Nad kehtestasid ka üldise hinnataseme maailma eri piirkondade, sealhulgas Euroopa suhtes ning teatud juhtudel jagasid ära turud ja vahetasid äriselt tundlikku teavet. Seetõttu tuleb hinnata tõendeid, millele komisjon vaidlustatud otsuses oma järelduste tegemisel tugines.

74 Kõigepealt nähtub Milano koosoleku protokollist kõigi kulude kasv 20% ajavahemikul 1999. aasta juunist kuni 2000. aasta juunini, mis tingis 2001. aastal alumiiniumfluoriidi hinna tõusu 20%. Selle kohta on täpsustatud järgmist (vaidlustatud otsuse põhjendus 81):

„Kuna [alumiiniumfluoriidi] 2000. aasta müügihind määrati kindlaks 1999. aasta esimese poolaasta lõpus ja kuna meie kulud 2000. aasta keskel on 20% suuremad kui 1999. aastal, peab meie [alumiiniumfluoriidi] hind 2001. aastal olema 20% kõrgem kui 2000. aastal. Kõik kolm poolt [Fluorsid, hageja ja IQM] olid nõus, et see hinnatõus on tootja seisukohast mõistlik. Siiski tuleb kaaluda, kas turu pakkumise/nõudluse suhe seda hinnatõusu võimaldab” (Milano koosoleku protokollilehekülj 1).

75 Nii nähtub Milano koosoleku protokollist selgelt, et sel koosolekul osalenud esindajad, sealhulgas hageja, leppisid 2001. aastaks kokku oma alumiiniumfluoriidi müügihinna tõusus 20% võrra.

76 Lisaks, mis puudutab Euroopa turgu, siis nähtus Milano koosoleku protokollist, et need esindajad leppisid 2001. aastaks kokku hinna 775 USD „fca”, st 800 USD „fob” ühe tonni alumiiniumfluoriidi kohta (vaidlustatud otsuse põhjendus 85):

„2001. aastaks soovib [ICF] tõsta hinda tasemeni USD 800/t fca Mordijk [ja] USD 775/t fob Gabes. [E]uroopa tootja hind [on seega] 775/800 USD/t GCA/fob Euroopa tootja kohta.” (Milano protokollilehekülj 6)

77 Nende dokumentide kogumist nähtub seega, et see hind on minimaalne müügihind, alla mille ei peaks kokkuleppe pooled asjassepuutuvatel turgudel pakkumisi tegema.

- 78 Seda järeldust kinnitavad Milano koosolekul telefonitsi osalenud Bolideni „Noralf” osakonda esindava O. märkmed ning tema suulised avaldused, mis ta tegi komisjonile 23. ja 31. augustil 2006 (vaidlustatud otsuse põhjendused 77, 89 ja 90). Nii nähtub nendest märkmetest ja avaldustest, et sel koosolekul osalejad kinnitasid 20-protsendilise hinnatõusu vajadust ja järeldasid pärast kulude tabeli analüüsi, et 2001. aasta hinnad peaksid tõusma 20%, kehtestades selle tasemele 800 USD tonni kohta, ehk 50% LME hinnast.
- 79 Lisaks nähtub mitmest Milano koosoleku järgsest dokumendist, et sellel koosolekul osalenud isikud täitsid selle kokkuleppe tingimusi, et nad jätkasid sel teemal kahepoolset suhtlemist ja et nad vahetasid äriuliselt tundlikku teavet, muu hulgas selleks, et kontrollida vastastikku üksteise hinnapoliitikat. Nii nähtub Bolideni „Noralf” osakonna esindaja T. märkmetest, mis olid adresseeritud samuti Bolideni „Noralf” osakonna esindajaks olevale O-le ja mis puudutasid 25. oktoobri 2000. aasta telefonivestlust T. ja IQM-i esindaja AR-i vahel, et viimased vahetasid teavet oma hinnapakumiste kohta ühele kliendile Austraalias. Need hinnapakumised vastasid minimaalsele hinnale 800 USD tonni kohta, nagu kokku lepitud Milano koosolekul. Nimelt tuleneb nendest, et IQM pakkus oma kliendile hinda tasemel „850–875–900 USD”, samas kui Bolideni „Noralf” osakond teatas, et ta pakkus hinda umbes 800 USD, kuid et ta ei ole veel Austraalia kliendiga lepingut sõlminud (vaidlustatud otsuse põhjendus 94).
- 80 Lisaks nähtub Minmeti esindaja C. märkmetest, mis puudutavad 8. novembri 2000. aasta telefonivestlust hageja esindaja G-ga, et hageja kurtis Minmeti poolt Egiptuses ühes hankemenetluses tehtud „liiga väikese” hinnaga pakkumise – milleks oli „725 USD fob tonni kohta /745 USD cfr tonni kohta” – üle ja küsis, kuidas Minmet kavatses tõsta Venezuelas võetavat hinda 875 USD-le, arvestades, et venetsueellased võivad osaleda Egiptuse hankes. Samade märkuste kohaselt vastas Minmetit esindav C, et olukorda oli raske kontrollida usalduse puudumise tõttu ja G. kinnitas, et Brasiilia alumiiniumitootjast kliendile Albras pakutud hinnad ületasid taset 800 USD tonni kohta. Veel nähtub nendest märkustest, et pärast Milano koosolekut suhtles hageja veel ühe koosolekul osalenu, nimelt Minmetiga, käsitledes seal sõlmitud kokkulepet, et kontrollida Minmeti küsitavat hinda ja teavitada teda hageja enda hindadest, mida ta pakkus Albrasele (vt ka vaidlustatud otsuse põhjendus 95).
- 81 Lisaks, 9. novembri 2000. aasta Minmeti esindaja C. koostatud protokollis kohaselt, mis saadeti Fluorsidile ning mis puudutas kohtumist hageja esindajatega G. ja T, märkis hageja, et ta pakkus kliendile Albras hinda 845 USD „cfr” 3000 tonni kohta ja 1000 lisatonna saamise võimalust ja „740 USD „fob + #x2 009;65 prahiraha”” ning Derivados del Fluor pakkus Albrasele hinda 803 USD „cfr” tonni kohta. Minmet märkis protokollis, et hageja väidab olevat küsinud hinda 845 USD „fob” tonni kohta kliendilt Egyptalum ja olevat tagasi lükanud tema palve vähendada hinda 750 USD-le tonni kohta. Selle protokollis kohaselt kurtis hageja Minmeti pakutava liiga madala hinna üle. Sellest protokollist nähtub ka teabevahetus IQM-i äritegevuse teemal Austraalias, Põhja-Ameerikas ja Brasiilias ning Venetsueela turu teemal. Viimati nimetatud turu osas on märgitud, et hageja kinnitas oma soovi piirduda pakkumisega 6000 tonni, samas kui Minmet nõudis, et hinnad ületaksid 800 USD-d „cfr” tonni kohta (vt ka vaidlustatud otsuse põhjendus 96).
- 82 Nii nähtub 2000. aasta 25. oktoobri, 8. ja 9. novembri suhtlust puudutavatest dokumentidest, et asjassepuutuvad ettevõtjad kontrollisid vastastikku hinnataset. Lisaks, nagu märgib õigesti komisjon vaidlustatud otsuses, vastasid hinnad Milano koosolekul toimunud läbirääkimiste tulemustele. Selle kohta tuleb ka märkida, et 2000. aasta 25. oktoobri, 8. ja 9. novembri dokumendid näitavad ka suhtlemist pärast Milano koosolekut sellel osalenud isikute vahel, eelkõige Fluorsidi, Minmeti ja hageja vahel, kes olid ilmselgelt seotud sel koosolekul sõlmitud hinnakokkuleppega, kuna nad viitasid selle kokkuleppe võtmetingimustele.
- 83 See hinnakokkulepe puudutas esiteks Euroopa turge. Milano koosoleku protokollis oli selle kohta märgitud alumiiniumfluoriidi tootmise ja müügi kogused 2000. aastal, muu hulgas Norras, Rootsis, Hispaanias ja Itaalias (Milano protokollis lehekülj 2), ja ka müügiprognoosid 2001. aastaks Rumeenia,

Itaalia, Norra, Saksamaa ja Madalmaade kohta (Milano protokollis leheküljed 2 ja 3). Lisaks märgitakse Milano koosoleku protokollis ära teabevahetus seoses kartelli osalejate müügiga Euroopas, muu hulgas Itaalias, Rumeenias, Hispaanias, Skandinaavias, Saksamaal, Beneluksimaades ja Ühendkuningriigis. Selle kohta täheldas hageja, et ta soovib suurendada 2001. aastal hinda 800 USD-le „fca Mordijk” tonni kohta ja 775 USD-le „fob Gabes” tonni kohta, mille tulemusel oleks Euroopa tootja hind olnud 775/800 USD „fca/fob” tonni kohta (Milano protokollis lehekülj 6; vt ka vaidlustatud otsuse põhjendus 85 ja eespool punkt 76).

84 Teiseks tuvastas komisjon, et seda kokkulepet kohaldati ka maailma eri paikade suhtes. Näiteks oli Milano koosoleku protokollis kohaselt Austraalia suhtes 2001. aastaks „orienteeruv hind” 800 USD „fob Europe” tonni kohta, ehk „50% LME fob”, samas kui Euroopa hind võis olla kõrgem kui Hiina hind ja pidi olema 875 USD tonni kohta. Lõuna-Ameerika osas olid protokollis välja toodud 2000. aasta hinnad ja väikseim hind 2001. aasta kohta. Venetsueela 2001. aasta hinnaks oli märgitud 850 USD „C & F filo” tonni kohta ja minimaalne absoluuthind 890 USD tonni kohta. Brasiilia osas olid kõik tootjad nõus sellega, et hind peab olema umbes „50% LME fob” ja 875 USD „cfr” tonni kohta. Põhja-Ameerika osas oli Alcoa 2000. aasta hind 775 USD „ex Point Comfort” tonni kohta ja 2001. aasta hind 800/825 USD „ex Point Comfort” tonni kohta. Tarnijad, kes ei varusta Alcoat, peaksid saama küsida hinda 825 USD tonni kohta kui hinda „ex warehouse” ja hinda 825 USD kohale tarnitud tonni kohta. Milano koosolekul osalenud isikud väljendasid oma huvi varustada maailma teatud eri piirkondi. India kohta on Milano koosoleku protokollis märgitud, et äriliselt on kasulik müüa 3 000 tonni, kuid hind peaks olema 900 USD tarnitud tonni kohta. Türgi kohta on märgitud hind 800 USD „fob” tonni kohta (Milano koosoleku protokollis leheküljed 6 ja 7; vt ka vaidlustatud otsuse põhjendused 86 ja 87).

85 Oma suulistes avaldustes, mille Bolideni „Noralf” osakonna esindaja O. tegi komisjonile 23. ja 31. augustil 2006, kinnitas ta muu hulgas, et Milano koosolekul osalejad leppisid kokku iga osaleja klientides ja hinnatasemes, mida tuleks säilitada Euroopas ja väljaspool Euroopat. Milano koosoleku eesmärk oli ka keskenduda ühisele selgitusele, mil viisil uus hinnatase kehtestada. Milano koosolekul osalejad jagasid omavahel ära eri klientidele pakutavad kogused. Kaudselt lepiti kokku iga osaleja klientides ja nendele tehtavates tarnetes (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 90).

86 Samuti nähtub märkmetest 25. oktoobri 2000. aasta telefonivestluse kohta, et IQM-i esindaja A. soovis „hoida ühendust” Bolideni „Noralf” osakonna esindaja T-ga, väljendades nõusolekut sellega, et Bolideni „Noralf” osakond tarnib Austraaliasse 3 000 tonni, märkides, et ta tarnis 7 000 tonni 1999. aastal ja soovib seda taset säilitada. Lisaks nähtub nendest märkmetest, et selles vestluses meenutas T. hinda 800 USD, mis vastas Austraalia suhtes Milano koosolekul kokkulepitule. Nii tõendavad need märkmed, et pärast Milano koosolekut suhtlesid Bolideni „Noralf” osakond ja IQM omavahel Austraaliasse tarnitava või pakutava alumiiniumfluoriidi hinna ja koguste teemat ja nende vestluse sisu oli kooskõlas Milano koosolekul kokkulepituga (vt ka vaidlustatud otsuse põhjendus 94).

87 Lõpuks tuleneb Milano koosoleku protokollist ka see, et edaspidi vahetasid Milano koosolekul osalenud isikud, st Fluorsid, hageja ja IQM, teavet 2000. aasta tootmise ja müügi ning 2001. aasta prognooside kohta maailma eri riikides, märkides ära täpsed kogused, ning ka teavet tootjate ja klientide kaupa. „Individaalsete turgude” osas oli protokollis täheldatud järgmist (vaidlustatud otsuse põhjendus 84):

„Me uurisime iga turgu, et kehtestada üldine hinnatase ja et teatud juhtudel jaotada turud. Kuid me [nõustusime] kõik sellega, et olenemata sellest, kes võidab hanke, peab hinnatase olema kõrgem. Seetõttu peame me negatiivselt suhtuma mis tahes suurtesse hinnaalandustesse” (Milano koosoleku protokollis lehekülj 5).

88 Sellest tuleneb, et Milano koosolekul osalejad vahetasid äriliselt tundlikku teavet, sealhulgas teavet oma tootmise mahtu, müüdud või planeeritavalt müüdavate koguste, nii Euroopa kui maailma tasandi klientide, hindade kindlaksmääramise ja omavahel turgude jaotamise kohta, et kooskõlastada konkurentsiparameetreid.

- 89 Nii tuleneb nende tõendite kogumist – mille sisu ennast hageja ei vaidlusta –, et komisjon tõendas õiguslikult piisavalt EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 tähenduses hinnakokkuleppe olemasolu, mis sõlmiti Milano koosolekul ja mille pool oli ka hageja.
- 90 Seetõttu tuvastas komisjon vaidlustatud otsuses Milano koosoleku konkurentsivastase eesmärgi ja EÜ artikli 81 lõiget 1 rikkuva kokkuleppe olemasolu, ilma, et oleks tulnud tõendada, et sellel kokkuleppel oli tegelik mõju (Euroopa Kohtu 8. juulil 1999. aasta otsus kohtuasjas C-49/92 P: komisjon vs. Anic Partecipazioni, EKL 1999, lk I-4125, punkt 123, ja eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus JFE Engineering jt vs. komisjon, punkt 181). Selle kohta tuleb meenutada, et kokkuleppe konkurentsivastane eesmärk või tagajärg ei ole mitte kumulatiivsed, vaid alternatiivsed tingimused selle hindamiseks, kas kokkuleppe kuulub EÜ artikli 81 lõikes 1 sätestatud keelu kohaldamisalasse. Nagu väljakujunenud kohtupraktikas on tuvastatud, on selle tingimuse alternatiivse olemuse tõttu – mida märgib sidesõna „või” – vaja esiteks uurida kokkuleppe enda eesmärki, arvestades selle täitmise majanduslikku konteksti. Kokkuleppe tagajärgi ei ole vaja uurida, kui on tuvastatud selle tegevuse konkurentsivastane eesmärk (vt selle kohta Euroopa Kohtu 6. oktoobri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P ja C-519/06 P: GlaxoSmithKline Services jt vs. komisjon jt, EKL 2009, lk I-9291, punkt 55, ja 4. oktoobri 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-403/08 ja C-429/08: Football Association Premier League jt, EKL 2011, lk I-9083, punkt 135).
- 91 Neid asjaolusid arvestades ei tule analüüsida, kas käesolevas asjas on samuti täidetud kohtupraktikast tulenevad kooskõlastatud tegevust puudutavad kriteeriumid (vt eespool punktis 90 viidatud kohtuotsus komisjon vs. Anic Partecipazioni, punktid 111–114, 131 ja 132, ning Üldkohtu 20. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-9/99: HFB jt vs. komisjon, EKL 2002, lk II-1487, punktid 187 ja 190). Nimelt kuna käesolevas asjas on täidetud „kokkuleppe” esinemise kriteerium, mis muudab EÜ artiklis 81 sätestatud keelu kohaldatavaks, on tegemist vaid sama keelatud kokkuleppe alternatiivse kvalifikatsiooniga, millel ei ole ülejäänud analüüsi seisukohast tähtsust.
- 92 Seega nähtub kõigist nendest eespool esitatud kaalutlustest, et väide seoses EÜ artikli 81 rikkumisega tuleb põhjendamatus tõttu tagasi lükata.

2. Väite teine osa, mis on esitatud teise võimalusena ja mille kohaselt hagejale ette heidetud asjaolusid ei saa kvalifitseerida üheks vältavaks rikkumiseks

a) Sissejuhatavad märkused

- 93 Hageja vaidlustab vaidlustatud otsuse osas, milles komisjon kvalifitseerib rikkumise üheks vältavaks rikkumiseks. Vastuväiteteatises ei toodud välja mingit seost keelatud kokkuleppe poolte omavaheliste mitmete kontaktide vahel. Lisaks ei tundunud komisjon omavat keelatud kokkuleppe kohta tõendeid aja suhtes pärast Milano koosolekut. Kahepoolne suhtlemine esiteks Bolideni „Noralf” osakonna ja IQM-i vahel ning teiseks Fluorsidi ja hageja vahel ei võimalda tuvastada, et kõik Milano koosolekul osalejad suhtlesid omavahel. Lõpuks ei viita Milano koosolekule ka dokumendid, milles käsitletakse suhtlemist 2000. aasta oktoobris ja novembris.
- 94 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu ja palub teine väide tagasi lükata.
- b) Üks vältav rikkumine
- 95 Kõigepealt tuleb meenutada ühe vältava rikkumise mõistet.

- 96 On otsustatud, et kunstlik oleks jagada vaid ühte eesmärki taotlevat ühte vältavat käitumist mitmeks erinevaks rikkumiseks, kui tegemist on vastupidi ühe rikkumisega, mis nii kokkulepete kui ka kooskõlastatud tegevuse kaudu järjest enam konkretiseerus (eespool punktis 90 viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Anic Partecipazioni, punkt 81, ja Üldkohtu 16. juuni 2011. aasta otsus kohtuasjas T-211/08: Putters International *vs.* komisjon, EKL 2011, lk II-3729, punkt 31).
- 97 Selles olukorras on ettevõtja, kes osales rikkumises enda tegevusega, mis on liigitatav EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses konkurentsivastase eesmärgiga kokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse mõiste alla ja mille eesmärk on aidata kaasa rikkumise kui terviku toimepanemisele, vastutav ka teiste ettevõtjate poolt selle sama rikkumise raames toime pandud tegude eest selles rikkumises osalemise kogu perioodil (eespool punktis 90 viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Anic Partecipazioni, punkt 83, ja eespool punktis 96 viidatud kohtuotsus Putters International *vs.* komisjon, punkt 32).
- 98 Sellest kohtupraktikast ilmneb, et ühe ja vältava rikkumise olemasolu tõendamiseks peab komisjon tõendama, et ettevõtja mõistis, et tema tegevus aitab kaasa kõigi osalejate taotletud ühiste eesmärkide saavutamisele, ja et ta oli teadlik teiste ettevõtjate poolt kavatsatud või ellu viidud sisulistest tegudest nende samade eesmärkide taotlemisel või et ta võis neid mõistlikult ette näha ning oli valmis nendega kaasnevat riski aktsepteerima (eespool punktis 90 viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Anic Partecipazioni, punkt 87 ja eespool punktis 96 viidatud kohtuotsus Putters International *vs.* komisjon, punkt 33).
- 99 Nimelt võib kartelle lugeda ühe konkurentsivastase kokkuleppe osaks üksnes siis, kui on tõendatud, et need kuuluvad ühist eesmärki taotleva tervikplaani alla. Üksnes siis, kui ettevõtja nendes kartellides osaledes teadis või oleks pidanud teadma, et nii tegutsedes ühineb ta ühe tervikliku kokkuleppega, võib tema osalemist kõnealustes kartellides lugeda selle kokkuleppega liitumise väljenduseks (vt eespool punktis 96 viidatud kohtuotsus Putters International *vs.* komisjon, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 100 Nii ilmneb eespool punktides 96–99 viidatud kohtupraktikast, et ühes ja vältavas rikkumises osalemise tuvastamiseks peavad olema täidetud kolm tingimust: ühist eesmärki taotlev tervikplaan, ettevõtja tahtlik panus sellesse plaani ja asjaolu, et ta oli teadlik teiste osaliste rikkumistest (vt eespool punktis 96 viidatud kohtuotsus Putters International *vs.* komisjon, punkt 35).
- 101 Ühe rikkumise mõistega peetakse silmas olukorda, kus mitu ettevõtjat osalesid rikkumises, mis seisnes vältavas tegevuses sama majandusliku eesmärgi nimel – rikkuda konkurentsi, või siis osalesid üksikutes rikkumistes, mis olid omavahel seotud identse eesmärgiga (kõigi osade sama eesmärk) või subjektidega (asjassepuutuvate ettevõtjate samasus, kes olid teadlikud osalemisest ühisel eesmärgil) (Üldkohtu 24. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas T-385/06: Aalberts Industries jt *vs.* komisjon, EKL 2011, lk II-1223, punkt 86; 28. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas T-446/05: Amann & Söhne ja Cousin Filterie *vs.* komisjon, EKL 2010, lk II-1255, punkt 89, ja 8. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-53/03: BPB *vs.* komisjon, EKL 2008, lk II-1333, punkt 257). Seda tõlgendust ei saa vaidlustada põhjendusega, et nende tegude või vältava tegevuse üks või enam osategu võivad ka iseenesest olla EÜ artikli 81 rikkumine (vt eespool viidatud kohtuotsus Aalberts Industries jt *vs.* komisjon, punkt 86, ja eespool viidatud kohtuotsus BPB *vs.* komisjon, punkt 252).
- 102 Lisaks võib väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ühe rikkumise mõiste viidata kokkulepetes, kooskõlastatud tegevuses ja ettevõtjate ühenduste otsustes seisneva konkurentsivastase tegevuse õiguslikule kvalifikatsioonile (vt selle kohta Üldkohtu 20. aprilli 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94: Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs.* komisjon, EKL 1999, lk II-931, punktid 696–698; eespool punktis 91 viidatud kohtuotsus HFB jt *vs.* komisjon, punkt 186; 12. detsembri 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-101/05 ja T-111/05: BASF ja UCB *vs.* komisjon, EKL 2007, lk II-4949, punkt 159, ja eespool punktis 101 viidatud kohtuotsus Amann & Söhne ja Cousin Filterie *vs.* komisjon, punkt 91).

- 103 Kui erinevad teod kuuluvad nende identse eesmärgi tõttu „tervikplaani”, mis kahjustab konkurentsi ühisturul, on komisjonil õigus omistada nende tegude eest vastutus osalemise alusel rikkumises kui tervikus (eespool punktis 66 viidatud Euroopa Kohtu otsus Aalborg Portland jt vs. komisjon, punkt 258, ja 21. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-113/04 P: Technische Unie vs. komisjon, EKL 2006, lk I-8831, punkt 178; eespool punktis 101 viidatud kohtuotsus Amann & Söhne ja Cousin Filterie vs. komisjon, punkt 90, ning eespool punktis 101 viidatud kohtuotsus Aalberts Industries jt vs. komisjon, punkt 87). Rikkumise erinevaid väljendusvorme tuleb vaadelda üldises kontekstis, mis seletab nende olemasolu. Tõendite esitamisel suurendab või toetab erinevate faktiliste asjaolude tõenduslikku väärtust teiste faktiliste asjaolude esinemine, mis koos annavad loogilise ja tervikliku pildi ühest rikkumisest (Üldkohtu 8. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-54/03: Lafarge vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 271).
- 104 Tuleb ka täpsustada, et ühe eesmärgi mõistet ei saa määratleda üldise viitega konkurentsi moonutamisele rikkumisega seotud turul, sest konkurentsi kahjustamine kujutab nii eesmärgi kui tagajärjena endast iga sellise tegevuse olemuslikku osa, mis kuulub EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamisalasse. Ühe eesmärgi mõiste selline määratlus ohustab võtta ühe ja vältava rikkumise mõistelt osa selle tähendusest, kuna selle tagajärjel tuleks mitut ühte majandussektorit puudutavat tegevust, mis on EÜ artikli 81 lõikega 1 keelatud, automaatselt käsitleda asjaoludena, mis moodustavad ühe rikkumise. Selleks et kvalifitseerida erinevad tegevused üheks ja vältavaks rikkumiseks, tuleb kontrollida, kas nende vahel on üksteist täiendav seos, st et igauks neist on suunatud tegelemisele ühe või mitme tavapärasest konkurentsisist tuleneva tagajärjega ja aitab vastastikuse toime kaudu kaasa kõigi konkurentsi vastaste tagajärgede saavutamisele, mida selle tegevuse elluviijad on ühe eesmärgiga üldise plaani raames kavandanud. Selles osas tuleb arvestada kõiki asjaolusid, mis võimaldavad seda seost tuvastada või kahtluse alla seada, näiteks erinevate tegevustega tegelemise periood, nende sisu (sealhulgas kasutatud meetodid) ja vastastikusest seosest tulenev eesmärk (vt selle kohta eespool punktis 102 viidatud kohtuotsus BASF ja UCB vs. komisjon, punktid 179–181; eespool punktis 101 viidatud kohtuotsus Amann & Söhne ja Cousin Filterie vs. komisjon, punkt 92, ning eespool punktis 101 viidatud kohtuotsus Aalberts Industries jt vs. komisjon, punkt 88).
- 105 Käesolevas asjas tuvastas komisjon vaidlustatud otsuses, et Milano koosolek, 25. oktoobri 2000. aasta telefonikõne Bolideni „Noralf” osakonna ja IQM-i vahel ning suhtlemine 2000. aasta novembris moodustavad ühe vältava rikkumise, mis oli kantud osalejate, sealhulgas hageja ühisest tahtest tegutseda alumiiniumfluoriidi turul teatud kindlal viisil. Vaidlustatud otsuse kohaselt leppisid sellel koosolekul osalejad kokkuleppe „ja/või” kooskõlastatud tegevuse teel kokku oma tegevuse kooskõlastamises turul ja nii oma sõltumatuse piiramises äristrateegia seisukohast. Seda tegevust viidi läbi tervikplaani raames, millel oli üks üldine konkurentsi vastane eesmärk – moonutada alumiiniumfluoriidi hinna tavalist muutust (vaidlustatud otsuse põhjendused 125–128).
- 106 Nagu tuvastas ka komisjon, nähtub tõenditest, millele tuginetakse vaidlustatud otsuses ja mida analüüsiti eespool punktides 73–89, et Milano koosolekul osalejad vahetasid teavet arveldatud või arveldamisele kuuluva hinna kohta ning kooskõlastasid hinnatõuse. Nad vahetasid tundlikku äriteavet ka müügiprognooside kohta ja nende tegevuse kohta maailma eri geograafilistes piirkondades ning hoidsid üksteist kursis oma tegevuse, pakkumiste ja hindade osas turul pärast Milano koosolekut. Kõigi osalenud ettevõtjate tegevusel oli sama eesmärk – suurendada alumiiniumfluoriidi hinda ja koordineerida vastavalt keelatud kokkuleppe poolte tegevust turul. Dokumentidest, mis tõendavad nendevahelist suhtlemist pärast Milano koosolekut, tuleneb, et sel koosolekul osalenud isikud jätkasid omavahelist suhtlemist, Milano koosolekul arutletu kohta äriteabe vahetamist ja eri maailma paigus erinevatele klientidele pakutava hinna kohta teabe edastamist, jälgides, et see kõik toimuks Milano koosolekul kokkulepitu kohaselt. Asjaolu, et dokumendid suhtluse kohta 2000. aasta oktoobris ja novembris ei viita otseselt Milano koosolekule, ei ole määrava tähtsusega ning selgesõnaline Milano koosoleku äramainimine ei ole vajalik. Nimelt nagu nähtub selgelt nendest dokumentidest, vastab

nendes viidatud hind täpselt hinnale, milles lepiti kokku Milano koosolekul. Seetõttu pidi komisjon järeldama, et tegemist oli järelkontrolliga, kas kartelli liikmete tegevus turul vastab algselt kokku lepitud alumiiniumfluoriidi hinnale.

- 107 Asjaolu, et erinevad kontaktid, nii Milano koosolek kui hilisem suhtlemine leidsid aset suhteliselt lühikese aja jooksul, ei mõjuta komisjoni järeldust, et tegemist on ühe vältava rikkumisega. Ühe vältava rikkumise olemasoluks ei ole nõutud, et esineks tegude või kohtumiste minimaalne kestus või minimaalne arv, kuid pikem kestus ja suurem sagedus võivad kinnitada järeldust sellise rikkumise toimepanemise kohta. Määrav on see, et erinevad teod kuuluvad ühte tervikplaani, mida komisjon vaidlustatud otsuses ka tõendas. Tegemist oli tegevusega, millel oli sama eesmärk, st kokkuleppe alumiiniumfluoriidi hinnas ja selle kokkuleppe täitmine kartelli eri liikmete poolt.
- 108 Seetõttu tuvastas Üldkohus, et komisjon järeldas õigesti, et käesolevas asjas on tegemist ühe vältava rikkumisega.
- 109 Seega tuleb teine väide tagasi lükata.

C – Esimene väide, mille kohaselt on rikutud kaitseõigusi ja määruse nr 1/2003 artiklit 27

1. Sissejuhatavad märkused

- 110 Hageja leiab, et vaidlustatud otsuse vastuvõtmisel on komisjon rikkunud määruse nr 1/2003 artiklit 27 ja kaitseõiguste järgimise aluspõhimõtet. Vaidlustatud otsuses karistatakse muude faktide ja asjaolude eest kui need, mida heideti hagejale ette vastuväiteteatises. See erinevus rikkus hageja õigust esitada haldusmenetluses tõhusalt oma seisukoht. Rikkumises osalenute ja selle kestuse osas on märkimisväärsed erinevusi. Vaidlustatud otsusega karistatud kokkuleppe geograafiline ulatus on oluliselt laiem kui vastuväiteteatises kirjeldatud konkurentsi piirava tegevuse kohaldamisala. Vaidlustatud otsuses kirjeldatud rikkumise toimimine, struktuur ja eesmärk ei vasta vastuväiteteatises esitatud rikkumise kirjeldusele. Selle kirjelduse kohaselt osales hageja mitmest osateost koosnevas pikaajalises rikkumises, millel oli ettevalmistav, kahepoolsete kohtumiste etapp ja lõplik etapp, mis järgnes Kreekas 29. juulil 1999 sõlmitud kokkuleppele ning mille käigus lepiti kokku hinnad 2000. aastaks. Milano koosolek koos Kreeka koosolekuga olid kartelli kulminatsiooniks, võimaldades asjassepuutuvatel ettevõtjatel määrata kindlaks hinnad 2001. aastaks. Komisjon ei leidnud tõendeid kartelli ühegi muu koosoleku kohta Milano koosolekule järgnenud aastatel. Hilisemad kontaktid piirdusid kahepoolse teabevahetusega. Samas vaidlustatud otsuses eristatakse ettevalmistavat etappi ja Kreeka kohtumist, kirjeldatakse Milano koosolekut kui ühe uue rikkumise algust, mis järgnes reale varasematele sündmustele, ja tuvastatakse, et pärast Milano koosolekut toimunud suhtlemine võimaldas osalejatel jälgida nende väidetava kokkuleppe täitmist. Lisaks tugines komisjon vaidlustatud otsuses tõenditele, millele vastuväiteteatises ei viidatud. Hageja järeldab, et erinevused rikkumiste vahel, mida kirjeldatakse vastuväiteteatises ja mille eest määratakse karistus vaidlustatud otsuses, on nii suured, et alles viimase lugemisel sai hageja teada, millised on komisjoni tegelikud vastuväited. Haldusmenetluses ei olnud hagejal võimalik esitada oma seisukohta Milano koosoleku väga olulise rolli kohta ega hilisema suhtluse koha, mille abil selle koosoleku tulemusi väidetavalt rakendati. Vastuväiteteatis on hageja arvates segane ka keelatud kokkuleppe geograafilise ulatuse küsimuses. Hageja ei saanud esitada oma seisukohta uute tõendite suhtes, mis viisid komisjoni ühe vältava rikkumise kvalifikatsiooni andmiseni erinevale rikkumisele ja milleks tugineti kontaktidele, mille kohta ta ei saanud arvamust avaldada. Komisjon rikkus sellega hageja kaitseõigusi. Kaitseõiguste rikkumine on seda enam raske, et kui puudutatud isikud oleksid saanud asjas oma argumentid esitada, oleks menetluse tulemus olnud erinev.

- 111 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu. Komisjon meenutab vastuväiteteatisega seotud põhimõtteid kaitseõiguste järgimise aspektist. Täpsemalt, vastuväiteteatis peab sisaldama piisavalt selget ülevaadet vastuväidetest, et puudutatud isikud saaksid teada, millist käitumist komisjon neile ette heidab. Lõplik otsus ei pruugi tingimata olla vastuväiteteatise täpne koopia, sest komisjon peab saama võtta otsuses arvesse asjasepuutuvate ettevõtjate vastuseid.
- 112 Mis puudutab rikkumise kestust ja sellest osavõtjate arvu, siis väidab komisjon, et tal peab olema võimalus muuta oma hinnangut rikkumise kestuse ja osaliste suhtes, eriti juhul, kui ta vähendab vastuväidete ulatust. Komisjon lähtus vaidlustatud otsuses ajavahemikust 12. juuli 2000 kuni 31. detsember 2000, mitte 30. juuni 1997 kuni 31. detsember 2001. Nende erinevuste tõttu ei rikutud hageja kaitseõigusi. Keelatud kokkuleppe geograafilise ulatuse osas meenutab komisjon, et kokkulepe oli ülemaailmne, mis tuvastati juba vastuväiteteatises ja see nähtus selgelt Milano koosoleku protokollist. Hageja oli teadlik keelatud kokkuleppe ülemaailmsetest mõõtmetest ja tal oli võimalik haldusmenetluses selles küsimuses oma seisukoht esitada. Komisjon lükkab tagasi hageja argumentid keelatud kokkuleppe loogika ja ülesehituse kohta. Mis puudutab rikkumise laadi, siis täheldab komisjon, et nii vastuväiteteatises kui ka vaidlustatud otsuses on märgitud, et kirjeldatud konkurentsivastasel tegevusel on EÜ artikli 81 tähenduses kokkuleppe „ja/või” kooskõlastatud tegevuse tunnused ja et see tegevus on üks vältav rikkumine. Edasi, rikkumise tuvastamise aluseks olevad asjaolud olid hagejale teada ja tal oli võimalik haldusmenetluses oma seisukoht esitada. Vastupidi hageja kinnitatule ei võeta vaidlustatud otsuses arvesse ettevalmistavat perioodi ja Kreeka koosolekut ning Milano koosolek ei ole mõistetav täiesti uue rikkumise algusena. Kuid tõendid ajavahemiku kohta enne Milano koosolekut ei olnud piisavad. Lisaks oli hagejal võimalus esitada oma seisukoht Milano koosoleku ülisuure tähtsuse ja pärast Milano koosolekut toimunud kahepoolse suhtlemise küsimuses.
- 113 Seoses 8. ja 9. novembril 2000. aastal Minmeti ja hageja vahel toimunud suhtlemist puudutatavate dokumentidega märgib komisjon, et need dokumendid on hagejale koos vastuväiteteatisega edastatud toimikus ning komisjon viitas neile vaidlustatud otsuses vastuseks kokkuleppe olemasolu eitavatele hageja argumentidele. Lisaks märkis komisjon vastuväiteteatises, et pärast Milano koosolekut jätkasid kokkuleppe pooleks olevad ettevõtjad kahepoolse suhtlemise kaudu turu kohta teabe vahetamist. Igal juhul on komisjon seisukohal, et tõendid Milano koosoleku kohta tõendavad õiguslikult piisavalt hageja osalemist vastuväiteteatises ja vaidlustatud otsuses kirjeldatud rikkumises ja et hageja ei ole tõendanud, et ta ei pidanud end sel koosolekul sõlmitud kokkuleppega seotuks.
- 114 Seetõttu tuleb esimene väide kaitseõiguste rikkumise kohta põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

2. Üldkohtu hinnang

a) Üldised tähelepanekud

- 115 Tuleb meenutada, et kaitseõigustest kinnipidamine konkurentsipoliitikat puudutava haldusmenetluse läbiviimisel on liidu õiguse üldpõhimõte, mille täitmise tagab liidu kohus (vt Euroopa Kohtu 3. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-534/07 P: Prym ja Prym Consumer vs. komisjon, EKL 2009, lk I-7415, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 116 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et kaitseõiguse tagamiseks on nõutav, et puudutatud ettevõtja peab saama haldusmenetluses esitada tõhusalt oma seisukoha nende väidetavate faktide, asjaolude ja dokumentide tõele vastavuse ning asjakohasuse kohta, millele komisjon viitab selleks, et põhjendada oma vastuväiteid asutamislepingu rikkumise toimepanemise kohta (vt Euroopa Kohtu 7. juuni 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 100/80-103/80: Musique Diffusion française jt vs. komisjon, EKL 1983, lk 1825, punkt 10, 6. aprilli 1995. aasta otsus kohtuasjas C-310/93 P: BPB Industries ja British Gypsum vs. komisjon, EKL 1995, lk I-865, punkt 21, ja 9. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-511/06 P: Archer Daniels Midland vs. komisjon, EKL 2009, lk I-5843, punkt 88 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 117 Seda põhimõtet väljendab määruse nr 1/2003 artikli 27 lõige 1, kuna selles on sätestatud, et huvitatud isikutele tuleb saata vastuväiteteatis, mis sisaldab selgelt kõiki peamisi asjaolusid, millele komisjon menetluse selles staadiumis tugineb (vt selle kohta eespool punktis 66 viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt vs. komisjon, punkt 67), et nad saaksid realselt teada, millist käitumist komisjon neile ette heidab ja millised tõendid on tema käsutuses (vt selle kohta Euroopa Kohtu 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij jt vs. komisjon, EKL 2002, lk I-8375, punktid 315 ja 316, ning eespool punktis 66 viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt vs. komisjon, punktid 66 ja 67), et end enne komisjoni lõpliku otsuse tegemist igakülgsest kaitsta (vt selle kohta eespool punktis 116 viidatud kohtuotsus Archer Daniels Midland vs. komisjon, punktid 85 ja 86). Eeltoodud nõue on täidetud, kui otsuses ei panda isikule süüks vastuväiteteatise märgitust erinevaid rikkumisi ega esitata muid faktilisi asjaolusid kui need, mille kohta huvitatud isikul on olnud võimalus oma selgitusi anda (vt selle kohta Üldkohtu 19. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas T-213/00: CMA CGM jt vs. komisjon, EKL 2003, lk II-913, punkt 109 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 118 Kuid teave peamiste tõendite kohta, millele komisjon vastuväiteteatise tugineb, võib olla esitatud kokkuvõtlikult ja lõplik otsus ei pea tingimata olema vastuväiteteatise koopia (eespool punktis 116 viidatud kohtuotsus Musique Diffusion française jt vs. komisjon, punkt 14), sest see teatis on ettevalmistav dokument, milles faktilistele ja õiguslikele asjaoludele antud hinnangud on ainult esialgsed (vt selle kohta Euroopa Kohtu 17. novembri 1987. aasta otsus liidetud kohtuasjades 142/84 ja 156/84: British American Tobacco ja Reynolds Industries vs. komisjon, EKL 1987, lk 4487, punkt 70). Nii võib võrreldes vastuväiteteatisega esitada täiendusi, arvestades isikute antud vastuseid, mille argumendid tõendavad, et nad on tegelikult saanud oma kaitseõigusi teostada. Komisjon võib haldusmenetluses esitatut silmas pidades ka muuta või täiendada vastuväidete põhjenduseks esitatud faktilisi või õiguslikke argumente (vt selle kohta Üldkohtu 28. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas T-86/95: Compagnie générale maritime jt vs. komisjon, EKL 2002, lk II-1011, punkt 448, ja 22. oktoobri 2002. aasta otsus kohtuasjas T-310/01: Schneider Electric vs. komisjon, EKL 2002, lk II-4071, punkt 438). Seetõttu võib komisjon hetkeni, mil lõplik otsus on vastu võetud, arvestades muu hulgas menetluse kaasatud isikute suulisi või kirjalikke seisukohti, kas loobuda teatud või lausa kõigist algselt nende vastu esitatud vastuväidetest ja muuta nii oma hoiakut nende isikute suhtes soodsamaks, või vastupidi otsustada lisada uusi vastuväiteid, kui ta annab asjassepuutuvatele ettevõtjatele võimaluse nende kohta oma seisukoht esitada (vt Üldkohtu 30. septembri 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-191/98, T-212/98-T-214/98: Atlantic Container Line jt vs. komisjon, EKL 2003, lk II-3275, punkt 115 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 119 Lisaks, vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale saab kaitseõiguste tagamise põhimõtet rikkuda vaid juhul, kui esineb võimalus, et komisjoni õigusvastase tegevuse puudumisel oleks tema poolt läbi viidav haldusmenetlus andnud teise tulemuse. Hagejaks olev ettevõtja tõendab, et rikkumine on toime pandud, kui ta tõendab piisavalt mitte seda, et komisjoni otsuse sisu oleks olnud teistsugune, vaid et ta oleks saanud end paremini kaitsta, kui menetlusnorme ei oleks rikutud, näiteks asjaolu tõttu, et ta oleks võinud oma kaitses kasutada dokumente, millega tutvumist talle haldusmenetluses ei võimaldatud (vt selle kohta Euroopa Kohtu 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-194/99 P: Thyssen Stahl vs. komisjon, EKL 2003, lk I-10821, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 1. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-407/08 P: Knauf Gips vs. komisjon, EKL 2010, lk I-6375, punkt 28; vt ka analoogia alusel Euroopa Kohtu 1. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-141/08 P: Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware vs. nõukogu, EKL 2009, lk I-9147, punkt 94).
- 120 Mis puudutab täpsemalt toimikuga tutvumise õigust, siis tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast asjade osas, milles dokumendiga tutvumisest on keeldutud, et piisab, kui ettevõtja tõendab, et ta oleks võinud seda dokumenti kasutada oma kaitses (vt Euroopa Kohtu 25. oktoobri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-109/10 P: Solvay vs. komisjon, EKL 2011, lk I-10329, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika, ning kohtujurist J. Kokott'i ettepanek selles kohtuasjas, EKL 2011, lk I-10329, punkt 171 ja seal viidatud kohtupraktika; eespool punktis 66 viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt vs. komisjon, punktid 74 ja 75; eespool punktis 119 viidatud Knauf Gips vs. komisjon, punkt 23, ja

eespool punktis 117 viidatud 15. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus *Limburgse Vinyl Maatschappij jt vs. komisjon*, punktid 318 ja 324). Nimetatud ettevõtja ei pea tõendama seda, et see rikkumine mõjutas tema kahjuks menetluse käiku ja komisjoni otsuse sisu, vaid ainult seda, et see võis mõjutada menetluse käiku ja komisjoni otsuse sisu (vt selle kohta eespool viidatud kohtujurist J. Kokott'i ettepanek 25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsusele *Solvay vs. komisjon*, punktid 179 ja 181, ning Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-51/92 P: *Hercules Chemicals vs. komisjon*, EKL 1999, lk I-4235, punkt 81; 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-199/99 P: *Corus UK vs. komisjon*, EKL 2003, lk I-11177, punkt 128; eespool punktis 117 viidatud 15. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus *Limburgse Vinyl Maatschappij jt vs. komisjon*, punkt 318, ja eespool punktis 66 viidatud kohtuotsus *Aalborg Portland jt vs. komisjon*, punkt 74). Kui dokumentidega tutvumist ei võimaldata, ei saa ettevõtja ka tõendada, et haldusmenetlus oleks lõppenud teisiti, kui ta oleks saanud nendega tutvuda (eespool viidatud kohtujurist J. Kokott'i ettepanek 25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsusele *Solvay vs. komisjon*, punkt 181, ja eespool punktis 119 viidatud kohtuotsus *Knauf Gips vs. komisjon*, punkt 28). Piisab nõudest, et ettevõtjal tuleb tõendada kas või väikest võimalust, et dokumendid, millega tutvumist haldusmenetluses ei võimaldatud, oleksid võinud olla tema kaitsmisel kasulikud (eespool viidatud kohtujurist J. Kokott'i ettepanek 25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsusele *Solvay vs. komisjon*, punkt 181, ja eespool punktis 66 viidatud kohtuotsus *Aalborg Portland jt vs. komisjon*, punkt 131).

b) Hinnang käesolevale asjale

Sissejuhatus

- 121 Käesolevas asjas heidab hageja komisjonile ette vaidlustatud otsuses muudele faktidele ja asjaoludele tuginemist, kui need millele tugineti vastuväiteteatises. See etteheide hõlmab nii rikkumises osalejaid ja kestust kui ka selle geograafilist ulatust ja kirjeldust. Lisaks tugines komisjon vaidlustatud otsuses tõenditele, millele vastuväiteteatises ei viidatudki. Hageja väidab, et ta ei ole saanud nendes küsimustes oma seisukohta esitada.

Keelatud kokkuleppe poolte ja kestusega seotud argument

- 122 Mis puudutab hageja argumenti seoses rikkumises osalenud isikute erinevusega, siis tuleb märkida, et vaidlustatud otsuses vähendas komisjon rikkumises osalejate arvu võrreldes vastuväiteteatises mainituga. Nagu meenutatud eespool punktides 117 ja 118, võib komisjon haldusmenetluse käigus oma hinnangut kohandada või lausa muuta, arvestades muu hulgas vastuseid vastuväiteteatisele. See et muu hagejast erinev isik oli vastuväiteteatise, mitte aga vaidlustatud otsuse adressaat, ei kahjusta hageja kaitseõigusi. Komisjon ei ole seega rikkunud hageja kaitseõigusi sellega, et ta vähendas vaidlustatud otsuse adressaatide arvu. Üldkohus täheldab ka, et hageja ei esita selle argumendi toetuseks ühtegi põhjendust.
- 123 Rikkumise kestuse osas tuleb märkida, et vaidlustatud otsuses märgitud kestus, st ajavahemik 2000. aasta 12. juulist kuni 31. detsembrini, on lühem kui vastuväiteteatises märgitu, 30. juunist 1997 kuni 31. detsembrini 2001. Vaidlustatud otsuses täheldas komisjon, et teatud tõendid viitasid mõningasele salajasele koostööle alumiiniumfluoriiditööstuses juba enne Milano kokkulepet 12. juulil 2000, kuid selle varasema perioodi kohta puudusid veenvad tõendid (vaidlustatud otsuse põhjendus 73). Sellest tuleneb, et haldusmenetluses vähendas komisjon rikkumise kestust lähtuvalt tõenditele omsitatud tõenduslikust väärtusest, märkides, et tal on ilmselgeid tõendeid salajase koostöö kohta alates 12. juulist 2000, mil toimus Milano koosolek, ja tõendeid viidatud koosoleku ja selle sisu kohta (vaidlustatud otsuse põhjendused 73–76 ja 144). Nii on asjaolu, et vaidlustatud otsuses lähtutakse tõendina rikkumise alguse kohta Milano koosolekust, mitte juba 29. juulil 2009 toimunud Kreeka koosolekust, nagu oli märgitud vastuväiteteatises, komisjoni väidetud rikkumise kestuse piirang. See piirang ei ole täiendav vastuväide ega kahjustanud mingil viisil hageja huve. Vastupidi, vaidlustatud otsuses rikkumise kestuse vähendamine võrreldes vastuväiteteatises märgituga on hagejale

soodne ja ei saa seega põhimõtteliselt tema huve kahjustada (eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus JFE Engineering jt vs. komisjon, punkt 435). See on sisuliselt vaadeldav komisjoni poolt osalise ja lubatud vastuväitete loobumisega hageja kasuks (vt analoogia alusel eespool punktis 118 viidatud kohtuotsus Atlantic Container Line jt vs. komisjon, punkt 115).

124 Lisaks tuleb märkida, et hageja sai esitada oma seisukohad vastuväiteteatise kohta, sealhulgas pikema rikkumise kestuste küsimuses märgitu kohta, mis hõlmas lühemat perioodi, mis lõpuks vaidlustatud otsuses aluseks võeti. Haldusmenetluses märkis hageja ainult seda, et „kestuse osas tuleks lähtuda kuupäevast, mil tegelikult teavet vahetati, ehk 12. juulist 2000” (vaidlustatud otsuse põhjendus 168, viitega selle otsuse põhjendusele 245).

125 Seega ei ole komisjon vaidlustatud otsuses rikkunud ka hageja kaitseõigusi seoses rikkumise kestusega.

Keelatud kokkuleppe geograafilise ulatusega seotud argument

126 Mis puudutab keelatud kokkuleppe geograafilise ulatusega seotud argumenti, siis piisab, kui märkida, et komisjon tuvastas keelatud kokkuleppe ülemaailmse ulatuse nii vastuväiteteatises kui ka vaidlustatud otsuses. Nimelt on rikkumise ülemaailmne ulatus ära märgitud nii vastuväiteteatise punktis 163 kui ka vaidlustatud otsuse põhjenduses 136.

127 Sellest tuleneb, et vastupidi hageja väidetule ei ole vastuväiteteatis ja vaidlustatud otsus geograafilise ulatuse osas erinevad. Lisaks oli hagejal võimalik esitada oma seisukoht keelatud kokkuleppe ülemaailmse geograafilise ulatuse küsimuses, mida käsitleti juba vastuväiteteatises. Seega tuleb järeldada, et hageja kaitseõigusi ei ole selles osas rikutud.

Keelatud kokkuleppe loogika ja ülesehitusega ning 2000. aasta 8. ja 9. novembri suhtlemist puudutavate dokumentidega seotud argument

i) Sissejuhatus

128 Hageja väidab, et vaidlustatud otsuses kirjeldatud rikkumine ei vasta vastuväiteteatises kirjeldatule, muu hulgas osas, mis puudutab selle „loogikat”, „ülesehitust” ja „eesmärki”.

129 Peamine osa faktilistest asjaoludest, millele komisjon vaidlustatud otsuses rikkumise tuvastamisel tugineb, vastavad vastuväiteteatises esitatule. Sellest tuleneb, et need faktid olid hagejale teada ja tal oli võimalik haldusmenetluses selles küsimuses oma seisukoht esitada (vt hageja vastus vastuväiteteatisele, punktid 62–70). Nii oli Milano koosolekut ja selle olulist rolli piisavalt käsitletud juba vastuväiteteatises (vt vastuväiteteatise punktid 103–116, 151, 163–165, 200). Hagi punktis 16 viitab hageja ise vastuväiteteatisele, märkides, et selles käsitletakse Milano koosolekut koos Kreeka koosolekuga kui „keelatud kokkuleppe kulminatsiooni”.

130 Hageja väidab, et komisjon tugines vaidlustatud otsuses tõenditele, millele vastuväiteteatises ei viidatud, ja nende hulgas olid ka 8. ja 9. novembri 2000. aasta suhtlemist puudutavad dokumendid. Haldusmenetluses ei antud hagejale võimalust esitada oma seisukohta pärast Milano koosolekut toimunud suhtlemise teemal.

ii) Vastuväiteteatise sisu

131 Vastuväiteteatises märgib komisjon, et suhtlemine toimus alates 1997. aastast (punktid 76 jj), mainib Kreeka koosolekut 29. juulil 1999 (punktid 85 jj) ja „hilisemat suhtlust” (punktid 92 jj) ning Milano koosolekut (punktid 103 jj). Vastuväiteteatises loetletakse keelatud kokkuleppe toimimist puudutavate faktiliste asjaolude kirjelduses üles korrad, mil keelatud kokkuleppe pooled üksteisega suhtlesid ning sinna hulka kuulus ka suhtlemine pärast Milano koosolekut. Komisjon on seisukohal, et „[p]ärast

Milano koosolekut jätkasid sõlmitud kokkulepe poolteks olevad äriühingud alumiiniumfluoriidi turu kohta teabe vahetamist kahepoolse suhtlemise teel” (punkt 117). Selle kohta mainib ta selgelt 25. oktoobri 2000. aasta suhtlemist, 2001. aasta jooksul toimunud suhtlemist, konverentsi, mis toimus 2002. aasta 17. veebruarist 21. veebruarini, veel üht konverentsi, mis toimus San Diegos, Californias (Ühendriigid) 6. märtsil 2003, ning 2004. aasta jaanuari ja 21. jaanuari 2005. aasta suhtlemist (punktid 118–123). Lisaks märgib komisjon, et keelatud kokkulepet täideti ja see on asjaolu, mida ta võtab arvesse rikkumise raskusele hinnangu andmisel (punkt 227). [Siin ja edaspidi on vastuväiteteatist tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

- 132 Mis puudutab rikkumise kestust, siis leidis komisjon vastuväiteteatistes, et rikkumist hakati toime panema 30. juunil 1997, st alates Sousse'i (Tuneesia) koosolekust, see muutus intensiivsemaks alates Kreeka koosolekust, mis toimus 29. juulil 1999, „mil sõlmiti ja jõustus lõplik kokkulepe hindade tõstmise kohta 2000. aasta müügi suhtes”, ja 2001. aasta müügihindade suhtes sõlmiti sarnane kokkulepe Milanos 12. juulil 2000. Komisjon järeltab sellest, et Fluorsidi, hageja ja IQM rikkumine jätkus „vähemalt 31. detsembrini 2001”, mil lõppes selle kokkuleppe täitmine ning periood, mille müüki kokkulepe reguleeris (punkt 216).

iii) Vaidlustatud otsuse sisu

- 133 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 155 ja 156 viitab komisjon „kahepoolsele suhtlemisele 2000. aasta sügisel”, eelkõige suhtlemisele, mis toimus 2000. aasta 25. oktoobril ning 8. ja 9. novembril. Viimased tõendavad, et Milano koosolekul kokkulepitu täitmise osas teostati järelevalvet. Vaidlustatud otsuse põhjenduses 239 viitab komisjon trahvi põhisumma kindlaksmääramise kontekstis uuesti 2000. aasta 8. ja 9. novembri dokumentidele, mis puudutavad rikkumise toimepanemist. Ta märgib, et ta võttis arvesse rikkumise toimepanemise määra, et kindlaks määrata arvessevõetav osakaal müügiväärtusest ning viitab muu hulgas vaidlustatud otsuse põhjendustele 154–156. [Siin ja edaspidi on vaidlustatud otsust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]
- 134 Rikkumise kestuse osas on komisjon vaidlustatud otsuses seisukohal, et kokkulepe kestis vähemalt 12. juulist 2000 kuni 31. detsembrini 2000 (vaidlustatud otsuse põhjendused 241 ja 147). Vaidlustatud otsuse põhjenduse 146 sõnastuse kohaselt „räägiti tarnelepingud ette läbi perioodil, mis algas iga kalendriaasta teise poolaasta jooksul ja lõppes sama aasta lõpus või järgmise kalendriaasta viie esimese kuu jooksul.” Komisjon oli seega seisukohal, et alumiiniumfluoriidi tegevussektori tava kohaselt määrati järgmise majandusaasta hinnad ette kindlaks.
- 135 Lõpuks tuleb täpsustada, et pärast Milano koosolekut toimunud suhtlemisega seotud dokumente, sealhulgas neid, mis on seotud 2000. aasta 8. ja 9. novembri suhtlemisega, ei mainita rikkumise kestust käsitletavas vaidlustatud otsuse osas.

iv) Hinnang

– Asjassepuutuvate dokumentidega tutvumise võimalus haldusmenetluses

- 136 Vastuväiteteatistes tugineti pärast Milano koosolekut toimunud suhtlemist puudutavatele dokumentidele, mis on välja toodud eespool punktis 131. Kuid olgu märgitud, et erinevalt vaidlustatud otsusest ei mainita vastuväiteteatistes sõnaselgelt dokumente, mis oleksid seotud 2000. aasta 8. ja 9. novembri suhtlemisega.
- 137 Kuid need 2000. aasta 8. ja 9. novembri suhtlemisega seotud dokumendid olid komisjoni haldustoimikus ning komisjon edastas need haldusmenetluse osalistele, sealhulgas hagejale koos vastuväiteteatise ja nendega seotud teostada oma kaitseõigust ja õigust tutvuda toimikuga. Hagejal oli seega võimalus tutvuda kõigi nende dokumentidega. Seega erineb käesolevas asjas olukord oluliselt asjadest, milles on keeldutud toimikuga või teatud dokumentidega tutvumise võimaldamisest ning

mille puhul on kohtupraktikas tuvastatud kaitseõiguste rikkumine. Nimelt ei ole vaidlustatud esiteks seda, et hagejal oli täielik juurdepääs toimikule, sealhulgas 2000. aasta 8. ja 9. novembri suhtlemist puudutavatele dokumentidele, ja teiseks seab, et vastuväiteteatises mainiti kuigi üldsõnaliselt, ent siiski selgelt Milano koosolekule järgnenud suhtlust.

– Asjassepuutuvate dokumentide olulisus rikkumise toimepanemise hindamise seisukohast

138 Nii 2000. aasta 8. ja 9. novembri kahepoolne suhtlemine, mida ei mainita vastuväiteteatises, kui ka suhtlemine, mida selles teatises konkreetselt mainitakse, näitavad, et hageja osales keelatud kokkuleppes ja selle täitmises pärast Milano koosolekut. Piisas sellest, et vastuväiteteatises põhistas komisjon oma hinnangu ühe vältava rikkumise ja selle toimepanemise kohta erinevatele tõenditele, sealhulgas Milano koosolekule ja pärast seda toimunud kahe- ja mitmepoolsele suhtlemisele, muu hulgas 2000. aasta 25. oktoobril. Nimelt piisas juba vastuväiteteatises viidatud tõenditest endist hageja tähelepanu pööramiseks sellele, et komisjon võis neid kasutada teda süüstavate tõenditena. Arvestades Milano koosoleku järgse suhtlemisega seotud dokumente, mida vastuväiteteatises mainitakse, ei olnud 2000. aasta 8. ja 9. novembri suhtlemisega seotud dokumendid seega vältava rikkumise ja selle toimepanemise tõendamiseks hädavajalikud tõendid. Näiteks viitab komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 156, täpsemalt 128. joonealuses märkuses, ka 25. oktoobri 2000. aasta suhtlusele, mida mainiti juba vastuväiteteatise punktis 118. Seega ei olnud 2000. aasta 8. ja 9. novembri suhtlemisega seotud dokumendid iseenesest määravad tulemuse suhtes, millele komisjon vaidlustatud otsuses jõudis, arvestades, et vältavat rikkumist ja selle toimepanemist pärast 31. detsembrit 2000 heideti ette juba vastuväiteteatises muude tõendite alusel.

139 Selle kohta olgu meenutatud, et nagu kinnitatakse ka eespool punktis 119 viidatud kohtupraktikas, rikutakse kaitseõigusi ainult juhul, kui esineb võimalus, et menetlusnormi rikkumise puudumisel – st käesolevas asjas viite puudumisel dokumentidele seoses 2000. aasta 8. ja 9. novembri suhtlemisega – oleks haldusmenetlus võinud anda teise tulemuse.

140 Ent käesolevas asjas see nii ei olnud.

141 Nimelt, nagu märgitud eespool punktis 137, oli hagejal võimalik tutvuda 2000. aasta 8. ja 9. novembri suhtlemist puudutavate dokumentidega, ilma et ta oleks haldusmenetluses või kohtumenetluses esitanud mingit nendest tulenevat süüst vabastavat asjaolu. Lisaks loobus hageja lausa haldusmenetluses seisukoha võtmisest Milano koosolekule järgnenud suhtluse teemal, mida vastuväiteteatises selgelt mainiti (vastuväiteteatise punktid 117–123). Samuti ei ole hageja selgitanud ega põhjendanud käesolevas kohtumenetluses, kuidas see, et vastuväiteteatises neid dokumente konkreetselt ei mainita, kahjustas tema kaitse tõhusust haldusmenetluses ja kuidas ta oleks saanud end tõhusamalt kaitsta, kui teda oleks selles menetluses selgesõnaliselt teavitatud asjaolust, et komisjon kavatses vaidlustatud otsuses kasutada 2000. aasta 8. ja 9. novembri suhtlemist puudutavaid dokumente süüstavate tõenditena, et tuvastada tema osalus rikkumises ja selle toimepanemises. Vastupidi, arvestades nimetatud dokumentide sisu ja seda, et hageja oli nendest täielikult teadlik, tuleb järeldada, et hageja ei ole tõendanud, et ta oleks saanud esitada nendest tulenevat mõnda süüst vabastavat asjaolu, mis puudutaks kokkuleppe olemasolu ja selle täitmist. Selle kohta tuleb täpsustada, et komisjon ei võtnud arvesse – rikkumise raskuse hindamisel trahvi arutamiseks – rikkumise mõju. Seega ei ole hageja suutnud tõendada, et see, et vastuväiteteatises ei teavitatud teda komisjoni kavatsusest kasutada viidatud dokumente süüstavate tõenditena, kahjustas tema kaitse tõhusust ja järelikult tulemust, millele komisjon jõudis vaidlustatud otsuses (vt selle kohta eespool punktis 120 viidatud 17. detsembri 1991. aasta kohtuotsus Hercules Chemicals vs. komisjon, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika, mis jäeti muutmata eespool punktis 120 viidatud 8. juuli 1999. aasta otsusega Hercules Chemicals vs. komisjon, punkt 80).

– Asjassepuutuvate dokumentide olulisus rikkumise kestuse hindamise seisukohast

142 Nii vastuväiteteatises kui vaidlustatud otsuses ei tuginetud rikkumise kestuse tuvastamisel 2000. aasta 8. ja 9. novembril pärast Milano koosolekut toimunud suhtlemisele. Rikkumise kestuse osas pärast Milano koosolekut ei erine vaidlustatud otsus vastuväiteteatisest, milles oli tuvastatud, et muu hulgas hageja osas kestis rikkumine edasi ka pärast Milano koosolekut, st kuni 31. detsembrini 2001. Seega oli hageja täielikult suutlik mõistma nende tõendite asjakohasust, mis puudutasid asjassepuutuvate ettevõtjate vahelist suhtlemist pärast Milano koosolekut, nagu tõendid, millele viidati nii vastuväiteteatises kui ka vaidlustatud otsuses rikkumise kestuse kindlaksmääramisel, milles komisjon tuletas peamiselt alumiiniumfluoriidi tegevussektori tavast määrata hinnad ette kindlaks järgmiseks majandusaastaks. Seda tava arvesse võttes võis komisjon põhjendatult juba vastuväiteteatises selgelt mainitud tõenditele tuginedes asuda seisukohale, et rikkumise kestuse hulka võib lugeda kogu poolaasta kuni 31. detsembrini 2001. Selles suhtes on täiendav viide 2000. aasta 8. ja 9. novembri suhtlemist puudutavatele dokumentidele tähtsusetu.

143 Olgu ka täpsustatud, et rikkumise kestus, mille komisjon vaidlustatud otsuses tuvastas, on rikkumise minimaalne kestus, arvestades, et alla poole aasta kestvaid rikkumisi loetakse pooleaastasteks rikkumisteks ja trahvi põhisumma kordaja on mõlemal juhul ainult 0,5. Seega oleks rikkumise kestuse tegur trahvi kindlaksmääramisel sama ka siis, kui eeldada, et rikkumine piirdus Milano koosolekuga, võtmata arvesse sellel sõlmitud kokkuleppe mõju ja pärast seda koosolekut toimunud suhtlemist.

v) Järeldus

144 Arvestades kõiki eespool esitatud kaalutlusi tuleb järeldada, et hageja kaitseõigusi ei ole rikutud. Esimene väide tuleb seega tagasi lükata.

D – Kolmas väide, et rikutud on määruse nr 1/2003 artiklit 23 ja 2006. aasta suuniseid trahvisumma arvutamise kohta

1. Sissejuhatavad märkused

145 Kõigepealt olgu mainitud, et käesolevas asjas kuuluvad kohaldamisele 2006. aasta suunised.

146 See väide jaguneb sisuliselt kolmeks osaks, millest esimene puudutab õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumist, teine 2006. aasta suuniste väära kohaldamist müügiväärtuse kindlaksmääramisel ning kolmas trahvi põhisumma ja lisasumma väära kindlaksmääramist.

147 Sissejuhatuseks tuleb meenutada trahvide kindlaksmääramise üldpõhimõtteid.

148 Määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 3 kohaselt võetakse EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumise eest trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse rikkumise raskust ja kestust.

149 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb konkurentsioiguse rikkumiste raskuse määratlemisel lähtuda mitmest tegurist, nagu juhtumi eripärased asjaolud, selle kontekst ja trahvide hoiatav mõju, isegi kui puudub siduv või ammendav loetelu teguritest, millega tuleb kindlasti arvestada (Euroopa Kohtu 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, EKL 2005, lk I-5425, punkt 241; eespool punktis 115 viidatud kohtuotsus Prym ja Prym Consumer vs. komisjon, EKL 2009, lk I-7415, punkt 54, ning 24. septembri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ja C-137/07 P: Erste Group Bank jt vs. komisjon, EKL 2009, lk I-8681, punkt 91).

- 150 Euroopa Kohus on otsustanud, et trahvisummade kindlaksmääramisel on vaja arvesse võtta rikkumiste kestust ja kõiki muid tegureid, mis võivad mõjutada rikkumiste raskuse hinnangut, nagu iga ettevõtja käitumine, nende roll kooskõlastatud tegevuse kehtestamisel, tegevusest saada võidav kasu, nende ettevõtjate suurus ja asjassepuutuvate kaupade väärtus ning oht, mida seda liiki rikkumised ühendusele kujutavad (vt Euroopa Kohtu 8. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-386/10 P: Chalkor vs. komisjon, EKL 2011, lk I-13085, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 151 Samuti on otsustatud, et arvesse tuleb ka võtta objektiivseid asjaolusid, nagu konkurentsivastaste tegude sisu ja kestus, nende arv ja intensiivsus, mõjutatud turu ulatus ja majanduse kahjustatus. Analüüsis tuleb samuti arvestada vastutavate ettevõtjate suhtelist olulisust ja turuosa ning rikkumise võimalikku kordumist (vt eespool punktis 150 viidatud kohtuotsus Chalkor vs. komisjon, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 152 Niisuguse suure hulga elementide tõttu peab komisjon rikkumise asjaolusid põhjalikult kontrollima (vt eespool punktis 150 viidatud kohtuotsus Chalkor vs. komisjon, punkt 58).
- 153 Komisjon on kehtestanud trahvide arvutamise suunised, et tagada läbipaistvus ja erapooletus konkurentsioiguse normide rikkumiste eest trahve määravate otsuste vastuvõtmisel (2006. aasta suuniste punkt 3). Nendes suunistes märgib komisjon, mille alusel ta võtab arvesse üht või teist rikkumise asjaolu ja milline on sellest tulenev võimalik mõju trahvisummale (vt eespool punktis 150 viidatud kohtuotsus Chalkor vs. komisjon, punkt 59).
- 154 Suunised, mille osas Euroopa Kohus otsustas, et need sätestavad praktikat väljendavad käitumisnormid, mida haldusasutus ei või konkreetsel juhul eirata, esitamata võrdse kohtlemise põhimõttega kooskõlas olevaid põhjendusi, piirduvad sellega, et need kirjeldavad komisjoni järgitavat rikkumise analüüsimise meetodit ja kriteeriume, mida viimane peab trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võtma (vt eespool punktis 150 viidatud kohtuotsus Chalkor vs. komisjon, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 155 Nimelt on suunised vahend, mille eesmärk on täpsustada hierarhiliselt kõrgemal asetsevaid õigusnorme silmas pidades kriteeriumid, mida komisjon kavatses kasutada määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 sätestatud kaalutusõiguse teostamisel trahvide määramisel. Suunised ei ole trahve määrava otsuse õiguslik alus – selleks on määrus nr 1/2003 –, kuid need määravad siiski üldiselt ja abstraktselt meetodi, mida komisjon peab selle otsusega trahvisummade määramisel järgima, ning tagavad seetõttu ettevõtjate õiguskindluse (vt selle kohta eespool punktis 149 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punktid 209–213, ja Üldkohtu 14. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-259/02-T-264/02 ja T-271/02: Raiffeisen Zentralbank Österreich jt vs. komisjon, EKL 2006, lk II-5169, punktid 219 ja 223).
- 156 Kuigi suuniseid ei saa pidada õigusnormideks, mida ametiasutus igal juhul peab järgima, sätestavad need siiski praktikat väljendava käitumisnormi, mida ametiasutus konkreetsel juhtumil ei või põhjendusi esitamata eirata, võides vastasel juhul rikkuda õiguskindluse ja võrdse kohtlemise põhimõtet (eespool punktis 149 viidatud Euroopa Kohtu otsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punktid 209 ja 210, ning 18. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-397/03 P: Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients vs. komisjon, EKL 2006, lk I-4429, punkt 91).
- 157 Käesolevas asjas kohaldatavate 2006. aasta suuniste punkti 5 kohaselt peab komisjon trahvide määramisel aluseks võtma rikkumisega seotud kaupade või teenuste müügiväärtuse. Oluliseks teguriks peab pidama ka rikkumise kestust. Rikkumisega seotud müügiväärtus seotuna rikkumise kestusega kajastab rikkumise majanduslikku tähtsust ja iga rikkumises osalenud ettevõtja osakaalu. 2006. aasta suuniste punkti 6 kohaselt annab nendest teguritest lähtumine täpse ülevaate trahvi suurusjärgust, kuid seda ei tuleks vaadelda kui „automaatset aritmeetilist arvutusmeetodit”.

- 158 2006. aasta suuniste punktide 10 ja 11 kohaselt määrab komisjon trahvide kindlaksmääramiseks kõigepealt iga ettevõtja trahvi põhisumma, mida ta võib seejärel kohandada.
- 159 2006. aasta suuniste punktide 12 ja 13 kohaselt määratakse trahvi põhisumma kindlaks ettevõtja nende kaupade või teenuste müügiväärtuse põhjal, millega on rikkumine otseselt või kaudselt EMP asjaomasel territooriumil seotud, kusjuures üldiselt lähtutakse ettevõtja müügist viimasel rikkumises osalemise täisaastal. 2006. aasta suuniste punkti 15 kohaselt peab komisjon kasutama „täpsemaid olemasolevaid andmeid”.

- 160 2006. aasta suuniste punkt 18 sätestab:

„Kui rikkumine hõlmab laiemat territooriumi kui Euroopa Majanduspiirkond („EMP”) (näiteks ülemaailmsete kartellide korral), ei pruugi ettevõtjate asjaomaste kaupade või teenuste müüginumbrid EMP-s kajastada adekvaatselt iga ettevõtja osakaalu rikkumises. See võib ette tulla eeskätt ülemaailmsete turu jagamise kokkulepete korral.

Sellises olukorras võib komisjon selleks, et üheaegselt oleks näha nii rikkumises osalevate ettevõtjate poolt EMP-s teostatud asjaomaste müükide summa ja iga ettevõtja osakaal rikkumises, välja arvutada rikkumise raames asjaomasel territooriumil (laiem kui EMP) müüdud kaupade või osutatud teenuste koguväärtuse, teha kindlaks iga rikkumises osaleva ettevõtja müügiosa ning kohaldada nimetatud müügiosa samade ettevõtjate poolt EMP-s teostatud müükide summa suhtes. Tulemust arvestatakse müügiväärtusena trahvi põhisumma kindlaksmääramisel.”

- 161 2006. aasta suuniste punktis 19 on märgitud, et trahvi põhisumma arvutatakse osakaaluna müügiväärtusest ja see osakaal saadakse rikkumise raskusastme korrutamisel aastate hulgaga, mil rikkumine aset leidis. 2006. aasta suuniste punkti 20 kohaselt hinnatakse raskust iga üksikjuhtumi ja iga rikkumise liigi puhul eraldi, võttes arvesse kõiki olulisi asjaolusid. Vastavalt 2006. aasta suuniste punktile 21 määratakse üldiselt osakaal maksimaalselt 30% müügiväärtusest.

2. Väite esimene osa, mis puudutab õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumist

- 162 Tuleb täheldada, et kolmanda väite pealkirjas viitab hageja õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumisele ka seoses trahvisumma kindlaksmääramisega, kuid oma väite argumentatsioonis ta seda aspekti edasi ei arenda ega põhjenda.
- 163 Vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 21 esimesele lõigule ja kodukorra artikli 44 lõike 1 punktile c, tuleb hagiavalduses märkida hagi ese ja ülevaade fakti- ja õigusväidetest. Olenemata terminoloogilistest küsimustest peab see teave olema piisavalt selge ja täpne, et kostja saaks valmistuda enda kaitsmiseks ja Üldkohus teostada oma kohtulikku kontrolli. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on Üldkohus kohustatud talle esitatud hagi nõude vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükkama, kui hagiavalduse tekstist endast ei nähtu seostatult ja arusaadavalt peamised faktilised ja õiguslikud asjaolud, millel see nõue põhineb (18. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-215/05 P: Rossi vs. Siseturu Ühtlustamise Amet, EKL 2006, lk I-7057, punkt 37, ja Euroopa Kohtu 13. märtsi 2007. aasta määrus kohtuasjas C-150/06 P: Arizona Chemical jt vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punkt 45, ning Euroopa Kohtu 16. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-480/09 P: AceaElectrabel vs. komisjon, EKL 2010, lk I-13335, punkt 28).
- 164 Täpsemalt, kuigi piisavaks võib pidada hagi väidete esitamist pigem nende sisu avades, mitte nende õiguslikku kvalifikatsiooni rõhutades, võib seda siiski teha ainult tingimusel, et need väited on hagi väljast toodud piisavalt selgelt. Lisaks, üksnes väidete üldsõnalisest mainimisest ei piisa eespool meenutatud nõuete täitmiseks, sest hagi tuleb selgitada, milles seisnevad selles esitatud väited. Nendele miinimumnõuetele ei vasta hagi, mis ei sisalda mingit, kas või kokkuvõtlikku ülevaadet fakti- ja õigusväidetest, millele tuginetakse ja mis võimaldaksid kostjal hinnata, millega hageja oma hagi

põhjeneb või mõista, millega tema nõudeid võidakse toetada (Üldkohtu 27. novembri 1997. aasta otsus kohtuasjas T-224/95: Tremblay jt vs. komisjon, EKL 1997, lk II-2215, punkt 79, ja 26. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas T-577/08: Proges vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punktid 19–21).

165 Seega kuna hageja piirdus viitega õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumisele, seda väite osa kas või kokkuvõtlikult selgitamata, tuleb see vastuvõetamatuna tagasi lükata.

3. Väite teine osa, mis puudutab 2006. aasta suuniste väärade kohaldamist müügiväärtuse kindlaksmääramisel

a) Sissejuhatavad tähelepanekud

166 Käesolevas asjas väidab hageja, et tema müügi väärtus arvutati suuniste punktis 18 ette nähtud trahvi arvutamise korra kohaselt, kuid et komisjon tegi selle punkti kohaldamisel kaks viga. Esiteks lähtutakse vaidlustatud otsuse põhjenduses 25 2000. aasta ülemaailmsest käibest 34 339 694 eurot, mille hageja esitas oma 30. oktoobri 2006. aasta vastuses. Hageja leiab, et see arv ei ole käsitletav „täpseimate olemasolevate andmetena” vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal. 25. aprillil 2008 esitas hageja komisjoni otsesel nõudmisel auditeeritud andmed, mille kohaselt hageja käive 2000. aastal oli 32 368 925 eurot ning millest komisjon oleks 2006. aasta suuniste punkti 15 kohaselt pidanud lähtuma. Teiseks ei kohaldanud komisjon õigesti 2006. aasta suuniste punkti 18. Komisjon andis hinnangu iga ettevõtja müügiprotsendile suuremal territooriumil, kui EMP, võrreldes seda keelatud kokkuleppes osalejate müügiga. See hinnang oleks tulnud anda võrreldes kõigi teiste alumiiniumfluoriidi turul tegutsevate ettevõtjate müügiga. Lõpuks leiab hageja, et kui komisjon oleks kasutanud auditeeritud arvandmeid, mis olid väiksemad komisjoni poolt aluseks võetutest, ning kui ta oleks punkti 18 õigesti kohaldanud, oleks ta tulemuseks saanud protsendi alla 28,5%, millest lähtuti vaidlustatud otsuses.

167 Komisjon vaidleb nendele hageja esitatud argumentidele vastu ja palub kolmanda väite see osa tagasi lükata.

168 Olgu märgitud, et käesolevas asjas vaidleb hageja vastu komisjoni poolt vaidlustatud otsuses määratletud trahvi põhisummale, vaidlustades komisjoni tuvastatud müügiväärtuse ja rikkumise raskuse. Kuid hageja ei sea kahtluse alla rikkumise kestust ega ka trahvi põhisumma kohandusi.

169 See väite osa jaguneb omakorda kaheks osaks, millest esimene puudutab trahvisumma väljaarvutamisel valede müügikäibe arvude kasutamist ja teine 2006. aasta suuniste punkti 18 väärade kohaldamist, kuna arvesse ei võetud nende ettevõtjate müüki, kes keelatud kokkuleppes ei osalenud.

b) Komisjoni poolt aluseks võetud käive

170 Hageja väidab, et komisjon võttis trahvide arvutamisel aluseks ebatäpse müügikäibe.

171 Mis puudutab trahvi põhisummat, siis on 2006. aasta suunistes sätestatud, et see määratakse ettevõtja nende kaupade või teenuste müügiväärtuse põhjal, millega on rikkumine otseselt või kaudselt EMP asjaomasel territooriumil seotud, kusjuures üldiselt lähtutakse ettevõtja müügist viimasel rikkumises osalemise täisaastal (2006. aasta suuniste punktid 12 ja 13). Selleks peab komisjon kasutama „täpsemaid olemasolevaid andmeid” (2006. aasta suuniste punkt 15).

172 Kui rikkumine hõlmab laiemat territooriumi kui EMP, näiteks ülemaailmsete kartellide korral, nagu käesolevas asjas, siis ei pruugi 2006. aasta suuniste punktis 18 sätestatu kohaselt ettevõtjate asjaomaste kaupade või teenuste müüginumbreid EMP-s kajastada adekvaatselt iga ettevõtja osakaalu rikkumises, mis võib ette tulla eeskätt ülemaailmsete turu jagamise kokkulepete korra. Sellises olukorras võib

komisjon välja arvutada rikkumise raames asjaomasel territooriumil (laiem kui EMP) müüdnud kaupade või osutatud teenuste koguväärtuse ja teha kindlaks iga rikkumises osaleva ettevõtja müügiosa ning kohaldada nimetatud müügiosa samade ettevõtjate poolt EMP-s teostatud müükide summa suhtes.

- 173 Käesolevas asjas esitas hageja aastate 1997–2005 alumiiniumfluoriidi müügikäibe andmed 30. oktoobri 2006. aasta kirjaga, milles olid välja toodud nii ülemaailmne kui EMP käive; ta esitas samad andmed aastate 1999, 2000 ja 2001 kohta 25. aprilli 2008. aasta kirjaga. Viimati nimetatud kirjas tõi ta välja ka asjassepuutuvate aastate, sealhulgas 2000. aasta Tuneesia dinaari ja euro vahetuskursi määra.
- 174 Vaidlustatud otsuses tuvastas komisjon, et 2000. aastal müüs hageja EMP-s alumiiniumfluoriidi 8 146 129 euro eest ja territooriumil, mida rikkumine puudutas, ehk kogu maailmas, 34 339 694 euro eest (vaidlustatud otsuse põhjendus 25). Komisjon märkis, et ta tugines hageja poolt 30. oktoobril 2006 esitatud arvandmetele ja hageja 2008. aasta 25. aprilli ja 12. mai kirjadele, ning et Tuneesia dinaari ja euro vahetuskursi osas lähtus ta vahetuskursist, mille esitas hageja oma 25. aprilli 2008. aasta kirjas.
- 175 25. aprilli 2008. aasta dokumendis esitatud käibe osas on seal märgitud, et see on „fob ilma komisjonitasuta”, ehk ilma transpordikulu ja komisjonitasudeta. See on käive, mis näitab täielikult tehingu tegelikku summat, mis on asjakohane trahvi põhisumma määraltemise raames müügiväärtuse kindlaksmääramiseks. Seega tuleb lähtuda käibest, nagu see tuleneb ettevõtja raamatupidamisandmetest. Komisjon märkis ka, et ta esitas hagejale 25. aprillil 2008 edastatud arvude kohta teabenõude, millele hageja täielikult ei vastanud. Lisaks tuleb meenutada 2006. aasta suuniste punkti 16, milles on sätestatud, et kui ettevõtja esitatud andmed on puudulikud või need ei ole usaldusväärsed, võib komisjon selle ettevõtja kaupade või teenuste müügiväärtuse kindlaks määrata osaliste andmete ja/või mis tahes muu teabe põhjal, mida ta peab oluliseks või sobivaks.
- 176 Lisaks, nagu märgib ka komisjon, näitab müügiväärtus hinda, mille suhtes klientidele arve esitatakse, ilma transpordi või muude kulude mahaarvamiseta. Selles kontekstis tuleb meenutada kohtupraktikat, mille kohaselt transpordikulude osas tuleb asuda seisukohale, et kui tootja veab kliendi palvel müüdnud koguse sihtkohta, on veoteenuse hind lahutamatu osa kauba müügihinnast. Selle teenuse eest nõutud hind, mis vastab küll summale, mille müüja on kohustatud tasuma teenuse osutanud sõltumatule vedajale, on seega üldise müügihinna koostisosa (vt selle kohta Üldkohtu 15. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-25/95, T-26/95, T-30/95- T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95: Cimenteries CBR jt vs. komisjon, EKL 2000, lk II-491, punkt 5030).
- 177 Seega võis komisjon õigesti järeldada, et 30. oktoobril 2006 esitatud andmed olid täpsemaid olemasolevaid andmeid 2006. aasta suuniste punkti 15 tähenduses. Seetõttu tuleb tagasi lükata esimese väite esimene osa, mis puudutab 2006. aasta suuniste väärta kohaldamist seoses müügiväärtuse kindlaksmääramisega.
- 178 Selle kohta tuleb täpsustada, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 229 märkis komisjon, et 2006. aasta suuniste punkti 18 kohaldades on hageja müügiväärtus EMP-s 6 739 601 eurot. Selles küsimuses viitab komisjon hageja poolt 30. oktoobril 2006 esitatud andmetele, mille kohaselt oli tema müügiväärtus 2000. aastal EMP-s 8 146 129 eurot ja 34 339 694 eurot rikkumisega seotud territooriumil, ehk maailmas (vaidlustatud otsuse põhjendus 25).

c) Müük ja turuosa

- 179 Väite selle osa teise osa kontekstis tuleb meenutada, et vaidlustatud otsuses märkis komisjon, et kohaldades 2006. aasta suuniste punkti 18, oli iga ettevõtja suhteline osakaal protsent tema rikkumisega seotud müügist keelatud kokkuleppega hõlmatud territooriumil, võrrelduna kõigi selle sektori asjassepuutuvate ettevõtjate müükide summaga. Seda protsenti kohaldati seejärel

asjassepuutuvate ettevõtjate rikkumisega seotud müükide summale EMP-s (vaidlustatud otsuse põhjendus 232). Seega täpsustas komisjon, et küsimus, kas arvesse tuleb võtta teiste ettevõtjate vabaturule mitte suunatud müüki ja kuidas täpselt tuleb määratleda geograafiline turg, olid müügiväärtuse ja lõpliku trahvi väljaarvutamisel asjassepuutumatud (vaidlustatud otsuse põhjendus 233).

- 180 Lisaks on vaidlustatud otsuse põhjenduses 32 märgitud, et teatud „suured alumiiniumitootjad ja seega suured alumiiniumfluoriidi tarbijad toodavad suure koguse alumiiniumfluoriidi, mis „ei ole suunatud vabaturule”, st et nad toodavad seda (peamiselt) oma tarbeks, kuigi rikkumise ajal otsid nad alumiiniumfluoriidi ka teistelt tootjatelt”.
- 181 Hageja vaidleb vastu vaidlustatud otsuse põhjenduse 232 ja järgnevate põhjenduste õiguspärasusele, sest komisjon olevat nendes vääralt kohaldanud 2006. aasta suuniste punkti 18. Nimelt jättis komisjon hageja arvates arvesse võtmata nende ettevõtjate müügi, kes keelatud kokkuleppes ei osalenud, sealhulgas selliste ettevõtjate müügi, kes ei tegelenud tootmisega vabaturu jaoks. Lisaks läks komisjon vastuollu oma enda otsustuspraktikaga.
- 182 Neid argumente arvestades tuleb meenutada, et vastavalt 2006. aasta suuniste punktile 18 võib komisjon selleks, et üheaegselt oleks näha nii EMP-s teostatud asjaomaste müükide summa kui ka iga ettevõtja osakaal rikkumises, välja arvutada rikkumise raames asjaomasel territooriumil (laiem kui EMP) müüdud kaupade või osutatud teenuste koguväärtuse, teha kindlaks iga rikkumises osaleva ettevõtja müügiosa ning kohaldada nimetatud müügiosa samade ettevõtjate poolt EMP-s teostatud müükide summa suhtes. Tulemust arvestatakse müügiväärtusena trahvi põhisumma kindlaksmääramisel.
- 183 2006. aasta suuniste punkti 18 ülesehitusest ja sõnastusest tuleneb, et väljendit „rikkumise raames müüdud kaupade või osutatud teenuste koguväärtus” tuleb mõista rikkumises osalenud ettevõtjate müügi koguväärtusena, mitte kõigi nende ettevõtjate müügi koguväärtusena, kes tegutsevad turul, millel ettevõtjad on rikkumise toime pannud. Nimelt nende ettevõtjate müük, kes rikkumises ei osalenud, ei ole „müük rikkumise raames”.
- 184 Lisaks on selline grammatiline tõlgendamine kooskõlas 2006. aasta suuniste punkti 18 ülesehitusega, mille eesmärk on viidata üheaegselt asjaomaste müükide summale ja iga ettevõtja suhtelisele osakaalule rikkumises. See eesmärk tähendab, et arvesse tuleb võtta ainult rikkumises osalenud ettevõtjate müüki.
- 185 Lõpuks, eespool esitatud tõlgendus sobib kokku kogu 2006. aasta suuniste tausta ja ülesehitusega, arvestades, et nende eesmärk on võtta trahvi kindlaksmääramisel aluseks müügiväärtus, mida rikkumine on mõjutanud. Nagu toonitab ka komisjon, vastab müügiväärtus, mida võeti arvesse vastavalt 2006. aasta suuniste punktidele 13 ja 14 – mis kuuluvad sama peakirja alla kui punkt 18 –, müügiväärtusele, mille ettevõtjad saavutasid tänu rikkumisele.
- 186 Seda tõlgendust ei sea kahtluse alla 2006. aasta suuniste punktis 18 esitatud viide „turule”. Nimelt viidatakse selle „turu” puhul ainult EMP-st laiemale geograafilisele turule, mida rikkumises osalenud ettevõtjate müük mõjutas.
- 187 Seetõttu väidab hageja vääralt, et suuniste kohaselt oleks komisjon pidanud arvesse võtma teiste ettevõtjate müüki ja ka selliste ettevõtjate müüki, nagu Alcan ja Alcoa, kes ei tegelenud tootmisega vabaturu jaoks.
- 188 Erinevalt sellest, mida väidab hageja, ei sea 2006. aasta suuniste seda tõlgendust kahtluse alla komisjoni varasem otsustuspraktika, mida näitlikustab komisjoni 5. detsembri 2001. aasta otsus 2002/742/EÜ: EÜ asutamislepingu artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohaldamise menetluse kohta (juhtum COMP/E-1/36.604 – Sidrunhape) (EÜT 2002, L 239, lk 18) ja milles käsitletakse trahvisumma kohandamist sõltuvalt ettevõtjate osakaalust liidu piire ületavates kartellides.

189 Nimelt vastavalt kohtupraktikale ei saa asjaolu, et komisjon on minevikus kohaldanud teatava suurusega trahve erinevat liiki rikkumistele, veel võtta talt võimalust seda taset tõsta määruses nr 1/2003 kehtestatud piirides, kui see on vajalik liidu konkurentsipoliitika elluviimise tagamiseks; vastupidi, liidu konkurentsionormide tõhus kohaldamine eeldab, et komisjon peab saama iga hetk kohandada trahvide taset vastavalt selle poliitika vajadustele. See on nii mitte üksnes siis, kui komisjon tõstab trahvisummade taset üksikotsustes trahve määrates, vaid ka siis, kui trahvisummasid tõstetakse – nagu käesolevas asjas – kohaldades üldkohaldatavaid käitumisreegleid, nagu suunised (vt selle kohta eespool punktis 149 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punktid 227 ja 230).

190 Varasem otsustuspraktika, millele viitab hageja, põhines komisjoni 14. jaanuari 1998. aasta teatisel „Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta” (EÜT C 9, lk 3, edaspidi „1998. aasta suunised”; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171).

191 Lisaks on 2006. aasta suuniste punktides 3–5 komisjon märkinud, et ta soovib edasi arendada ja täpsustada trahvipoliitikat, mille eesmärk on määrata rikkumiste eest karistusi ja hoiatada teisi ettevõtjaid EÜ artiklitega 81 ja 82 vastuolus oleva tegevuse või selle jätkamise eest. Komisjon leidis, et nende eesmärkide saavutamiseks oli kohane trahvisumma kindlaksmääramisel võtta aluseks rikkumise raames müüdü kaupade või osutatud teenuste väärtus. Nii tõi komisjon välja põhjuse, miks ta hakkas kohaldama trahvisumma kindlaksmääramisel uut meetodit – selleks oli vajadus tagada liidu konkurentsipoliitika tõhusam elluviimine – ja hageja ei ole esitanud argumente, mis võiksid kahtluse alla seada selle lähenemisviisi muutmise põhjendatuse.

192 Seega ei tulnud 2006. aasta suuniste sätteid tõlgendada vastavalt sellele, kuidas kohaldati 1998. aasta suuniseid.

193 Eespool esitatud kaalutlustel tuleb samuti tagasi lükata teise väite teine osa.

4. Väite kolmas osa, mille kohaselt on trahvi põhisumma väärtalt kindlaks määratud ja väärtalt kohaldatud lisasummat

194 Hageja väidab, et komisjon on teinud vigu rikkumise raskuse hindamisel, täpsemalt selle laadi hindamisel ning vaidlustatud otsuse adressaatide turuosade analüüsimisel. Lisaks pidas komisjon väärtalt kokkuleppe täitmist üheks teguritest, mille alusel määrati kindlaks trahvi summa.

195 Nii väidab hageja, et komisjon on rikkumise väärtalt kvalifitseerinud. Hageja vastu esitatud asjaolusid võib kõige rohkem kvalifitseerida mõnikord toimunud teabevahetuseks, mida ei saa pidada selgeks konkurentsioiguse rikkumisteks ega horisontaalseks hinnakokkuleppeks suuniste punktide 23 ja 24 tähenduse. See et komisjon määratles vaidlustatud otsuses kvalifikatsioonina horisontaalse hinnakokkuleppe ja seega konkurentsi olulise piirangu, viis ta trahvi põhisumma suurendamiseni lisasumma võrra vastavalt 2006. aasta suuniste punktile 25. Hageja väidab ka, et tuvastatud rikkumist ei saa kvalifitseerida üheks vältavaks rikkumiseks. Seda arvestades kordab hageja kaitseõiguste rikkumise argumenti, mis ei võimalda Üldkohtul teostada oma täielikku pädevust. Hageja palub Üldkohtul seetõttu teha vaidlustatud otsuse põhjendusi 236 ja 242 muutev kohtuotsus.

196 Hageja hinnangul omistatakse turuosaga kokku 35% eeldatavale keelatud kokkuleppele ebaproportsionaalne majanduslik osakaal, kuna see protsent arvutati suurte alumiiniumitootjate vabaturule mittesuunatud tootmist arvesse võtmata. Seega analüüsis komisjon väärtalt üht peamist rikkumise raskuse hindamise tegurit.

- 197 Lõpuks asus komisjon seisukohale, et Milano väidetava hinnatõusu kokkuleppe täitmise üle teostati 2000. aasta teisel poolaastal järelevalvet; ta viitas selles küsimuses IQM-i ja Bolideni „Noralf” osakonna vahel 25. oktoobril 2000 toimunud kahepoolsele suhtlemisele ning hageja ja Fluorsidi vahel 2000. aasta novembris toimunud aruteludele, kuigi sellel kahepoolisel suhtlemisel ei olnud mingit seost Milano koosolekuga ning seda ei saanud kasutada hagejale etteheidetava asjaoluna, sest sellele ei viidatud vastuväiteteatises. Nii ei saa keelatud kokkuleppe täitmist tuletada dokumentide või muude, Milano koosoleku kuupäevast hilisemate lubatud tõendite puudumisest. Seetõttu tuleb lisasumma täies ulatuses maha arvata ja vähendada oluliselt põhisumma kindlaksmääramiseks kohaldatud 17% määra.
- 198 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu ja palub kolmanda väite kolmas osa tagasi lükata.
- 199 Käesolevas asjas tuleb meenutada, et EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumise asetleidmise osas tuvastas komisjon õigesti, et tegemist on keelatud kokkuleppega, horisontaalse hinnakokkuleppega ja osalejate, kelle hulka kuulus ka hageja, vahel turu jaotamisega (vt eespool punktid 66–92). Seda ei saa käesolevas staadiumis kahtluse alla seada hageja argumentidega komisjoni määratud trahvi kohta.
- 200 Lisaks, erinevalt sellest, mida väidab hageja, järeltas komisjon kooskõlas 2006. aasta suuniste punktiga 23 vaidlustatud otsuses õigesti, et käesolevas asjas on tegemist rikkumisega, mis hõlmas muu hulgas horisontaalset hinnakokkulepet, mis juba oma laadilt on üks olulisemaid konkurentsipiiranguid.
- 201 Seega võis komisjon viga tegemata kohaldada 2006. aasta suuniste punkti 25, milles on sätestatud, et „[o]lenemata ettevõtja osalemise kestusest rikkumises, lisab komisjon põhisummale summa, mis moodustab 15–25% [...] müügiväärtusest, eesmärgiga hoida ära ettevõtjate [...] soovi osaleda hindade määramise [ja] turu jagamise [...] horisontaalkokkulepetes”, kusjuures komisjon võtab eeskätt arvesse tegurid, nagu rikkumise laad, kõikide rikkumises osalevate ettevõtjate turuosa kokku, rikkumise geograafiline ulatus ja asjaolu, kas rikkumine ka toime pandi, mis on loetletud 2006. aasta suuniste punktis 22.
- 202 Vaidlustatud otsuses leidis komisjon, et 2000. aastal ei ületanud kogu turuosa EMP-s 35% (vaidlustatud otsuse põhjendus 237, milles viidatakse selle otsuse põhjendusele 33) ja et geograafiliselt hõlmas rikkumine kogu maailma (vaidlustatud otsuse põhjendus 238, milles viidatakse selle otsuse põhjendusele 136). Lisaks tuleb märkida, et komisjon mainis alla 35% turuosa arvessevõtmist, mistõttu ta trahvi põhisummat ei suurendanud. Need rikkumise raskust puudutavad asjaolud on komisjon õigesti tuvastanud, nagu nähtub eespool punktides 199–201 esitatud põhjenduskäigust.
- 203 Keelatud kokkuleppe täitmise osas tuvastas komisjon vaidlustatud otsuses õigesti, et Milano kokkuleppe täitmise üle teostati 2000. aasta teisel poolaastal järelevalvet. Nimelt tõendas komisjon vaidlustatud otsuses, et otsuse adressaadid, sealhulgas hageja, olid omavahel sõlminud lepingu. Tõendatud oli nii lepingu sõlmimine Milano koosolekul kui ka sellele koosolekule järgnenud kahepoolne suhtlemine, muu hulgas 25. oktoobril 2000. Selle kahepoolse suhtluse teel kontrollisid vaidlustatud otsuse adressaadid, sealhulgas hageja, vastastikku oma hindu, nagu on tuvastatud eespool rikkumise olemasolu puudutava esimese väite raames. Hinnad, millele viidati pärast Milano koosolekut toimunud suhtluse käigus, vastavad sellel koosolekul kokkuleppe sisule. Komisjon võis seega õigesti järeldada, et see suhtlus puudutas Milano koosolekul sõlmitud kokkulepet ja on seega tõendiks keelatud kokkuleppe täitmise kohta.
- 204 Arvestades, et hageja teine väide lükati tagasi, nagu nähtub eespool punktides 66–109, ja et vaidlustatud otsus, milles tuvastatakse kokkuleppe olemasolu, selle kestus ja raskus, jäetakse muutmata, tuleb kolmanda väite käesolev osa, mis puudutab trahvi põhisumma väärade kindlaksmääramist, põhjendamatu tõttu tagasi lükata.
- 205 Seetõttu võis komisjon põhisumma kindlaksmääramiseks, et määratleda hageja trahvi põhisumma, õigesti pidada proportsiooniks 17% müügiväärtusest.

206 Samuti, kuigi hageja ei vaidlustanud rikkumise kestust, tuleb märkida, et komisjon määratles vaidlustatud otsuses selle kestuseks „vähemalt” 2000. aasta 12. juulist kuni 31. detsembrini, st ajavahemiku, mis oli lühem kui poolaasta. Vastavalt 2006. aasta suuniste punktile 24 kohaldas komisjon kordajat 0,5. Nimelt on 2006. aasta suuniste punktis 24 sätestatud, et võtmaks täielikult arvesse iga ettevõtja osalemise kestust rikkumises, korrutatakse müügiväärtuse põhjal määratud summa aastate hulgaga, mil rikkumises osaleti ning vähem kui kuus kuud kestnud rikkumine loetakse pooleaastaseks rikkumiseks.

207 Seetõttu tuleb kolmas väide tagasi lükata.

E – Neljas väide, et rikutud on Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu artiklit 36 ning hoolivuse ja rahvusvahelise viisakuse põhimõtet

1. Sissejuhatavad märkused

208 Hageja väidab, et käesolevas asjas tuleb paralleelselt liidu konkurentsioiguse normidega kohaldada Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu konkurentsitingimusi. Komisjon välistas aga Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu artikli 36 lõike 1 kohaldatavuse, lähtudes ainult liidu konkurentsioiguse normidest. Seda tehes tugines komisjon Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu artikli 36 lõikes 6 ette nähtud kaitseklauslile. Sellisele ühepoolsele meetmele oleks pidanud eelnema nõupidamine assotsiatsioonikomiteega. Hageja leiab, et Euroopa–Vahemere piirkonna lepingus kehtestatud menetluse järgimata jätmine on oluline vorminõude rikkumine, mille järgimine oleks võinud määravalt mõjutada asjas tehtud lahendit. Komisjoni ühepoolne lähenemine on vastuolus mitte ainult Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu artikliga 36, vaid ka rahvusvahelise viisakuse põhimõttega, rikkudes tema hoolivuskohustust.

209 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu ja palub neljas väide tagasi lükata.

210 Nagu tuleneb kohtupraktikast, on liidu konkurentsioigus kohaldatav keelatud kokkuleppele, mis mõjutab siseturu territooriumit, olenemata sellest, et kokkuleppe pooleks olev ettevõtja asub kolmandas riigis (vt selle kohta Euroopa Kohtu 25. novembri 1971. aasta otsus kohtuasjas 22/71: Béguelin Import, EKL 1971, lk 949, punktid 22–29; 27. septembri 1988. aasta otsus liidetud kohtuasjades 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 ja 125/85-129/85: Ahlström Osakeyhtiö jt vs. komisjon, EKL 1988, lk 5193, punktid 11–23, ning eespool punktis 118 viidatud kohtuotsus Atlantic Container Line jt vs. komisjon, punktid 69–93).

2. Euroopa–Vahemere piirkonna leping

211 Euroopa–Vahemere piirkonna leping ühenduse ja Tuneesia vahel on sõlmitud Euroopa–Vahemere piirkonna lepingute raames assotsiatsiooni loomiseks ühenduste ja seitsme Vahemere lõunaosa riigi vahel. Need lepingud on põhja ja lõuna piirkondade poliitilise dialoogi raamistikuks ja Vahemere piirkonnas kaubavahetuse järk-järgulise liberaliseerimise aluseks, sätestades ühenduse ja iga partnerriigi vahelised koostöötingimused majanduse, sotsiaalkaitse ja kultuuri valdkonnas.

212 Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu osas tuleb sõltumata selle õiguslikust laadist ja selle kohast liidu õiguskorras märkida, et nimetatud leping ei ole liidu kohaldatava õiguse, muu hulgas EÜ artikli 81 suhtes ülimuslik ega välista selle kohaldamist. Vastupidi, Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu artikkel 36, millele viitab hageja, näeb ette konkurentsioiguse kohaldamise lepinguosaliste poolt ja sätestab selgesõnaliselt, et kõiki vastuolus olevaid teguviise hinnatakse EÜ artiklite 81, 82 ja 87 sätete kohaldamisest tulenevate kriteeriumide alusel (Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu artikli 36

lõige 2). Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu artikli 36 lõige 6 näeb ette assotsiatsioonikomiteega nõupidamise ainult teatud tingimustel, muu hulgas juhul, kui probleem ei ole lahendatav konkurentsioiguse alusel.

- 213 Vaidlustatud otsus ei puuduta konkreetset Euroopa Liidu ja Tuneesia kaubavahetust mõjutavat tegevust, vaid ülemaailmset tegevust, mis mõjutab Euroopa turgu. Vaidlustatud otsuses teostas komisjon oma pädevust ja kohaldas EÜ artiklit 81 seoses konkurentsi kahjustamisega EMP-s. Vaidlustatud otsus ei kuulu aga Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu kohaldamisalasse ja seda enam ei ole see otsus nimetatud lepinguga vastuolus. Seega ei ole Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu ja selles sätestatud korra kohaldamiseks mingit põhjust.
- 214 See argumentatsioon ei ole seega põhjendatud ja tuleb tagasi lükata.

3. Rahvusvaheline viisakus ja „hoolivuse põhimõte”

- 215 Mis puudutab hageja argumenti, et järgitud ei ole rahvusvahelise viisakuse (*comitas gentium*) reeglit, siis ei ole ta seda viidatud põhimõtet selgitanud ega näidanud, milline on selle mõju või kuidas seab see küsimuse alla vaidlustatud otsuse seaduslikkuse. Võimatu on aru saada, millistel põhjustel tuleneb sellest reeglist, et komisjon oleks pidanud „enne ühenduse konkurentsioiguse normide ühepoolset kohaldamist kontakteeruma Tuneesia ametiasutusega”.
- 216 Lisaks, kuivõrd hageja esitatud argument tundub seadvat kahtluse alla komisjoni pädevuse kohaldada oma konkurentsieskirju niisugusele tegevusele, nagu see, mida käsitletakse käesolevas asjas (eespool punktis 210 viidatud kohtuotsus *Ahlström Osakeyhtiö jt vs. komisjon*, punktid 31 ja 32), tuleb see igal juhul tagasi lükata. Nimelt on komisjon pädev uurima ja karistama EÜ artikli 81 rikkumisi, mis puudutavad Euroopa turgu. Käesolevas asjas on komisjon tuvastanud sellise rikkumise. Seda arvestades on komisjon pädev kohaldama sellisele tegevusele ühenduse konkurentsieskirju rahvusvahelise avaliku õiguse aspektist (vt selle kohta eespool punktis 210 viidatud kohtuotsus *Ahlström Osakeyhtiö jt vs. komisjon*, punkt 18; vt ka analoogia alusel Üldkohtu 25. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas T-102/96: *Gencor vs. komisjon*, EKL 1999, lk II-753, punkt 89 ja järgmised punktid).
- 217 Väidetava „hoolivuskohustuse” osas, millele hageja viitab ja mille kohaselt komisjon oleks pidanud kontakteeruma muu hulgas Tuneesia ametiasutusega, tuleb märkida, et seda argumenti ei toetata tõenditega ega selgitata lähemalt. Seega ei ole selge, millele hageja tugineb. Lisaks ei maini hageja ka seda, kuidas see rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtte mõjutab vaidlustatud otsuse õiguspärasust.
- 218 Vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja artikli 21 esimesele lõigule ja Üldkohtu kodukorra artikli 44 lõike 1 punktile c tuleb hagiavalduses märkida hagi ese ja ülevaade fakti- ja õigusväidetest. Selles küsimuses tuleb meenutada eespool punktides 163 ja 164 viidatud põhimõtteid ja kohtupraktikat.
- 219 Kuna hageja on vaid maininud „rahvusvahelise viisakuse” järgimata jätmist ja väitnud, et eksisteerib „hoolivuskohustus”, seejuures seda argumenti kas või kokkuvõtlikult selgitamata, tuleb see vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.
- 220 Seetõttu tuleb neljas väide tagasi lükata.
- 221 Arvestades kõike eeltoodut tuleb tühistamisnõue tervikuna rahuldamata jätta. Lisaks, mis puudutab teise võimalusena esitatud nõuet teha hagejale määratud trahvi muutev kohtuotsus, siis arvestades muu hulgas eespool esitatud kaalutlusi, ei ole Üldkohtul põhjust oma täielikku pädevust teostades seda nõuet rahuldada.
- 222 Seetõttu tuleb hagi tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

223 Kodukorra artikli 87 lõike 2 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna kohtuotsus on tehtud hageja kahjuks, tuleb kohtukulud vastavalt komisjoni nõudele välja mõista hagejalt.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (esimene koda)

otsustab:

- 1. Jätta hagi rahuldamata.**
- 2. Jätta Industries Chimiques du Fluor'i kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja Euroopa Komisjoni kohtukulud.**

Azizi

Labucka

Frimodt Nielsen

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 18. juunil 2013 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse taust	1
I – Faktilised asjaolud	1
II – Vaidlustatud otsus	3
A – Vaidlustatud otsuse resolutsioon	3
B – Vaidlustatud otsuse põhjendus	3
1. Alumiiniumfluoriidi tegevussektor	3
2. Milano koosolek ja keelatud kokkuleppe sõlmimine	4
3. EÜ artikli 81 lõike 1 ja EMP lepingu artikli 53 lõike 1 kohaldamine	4
4. Rikkumise kestus	5
5. Trahvisumma kindlaksmääramine	5
6. Kergendavad asjaolud	6
Menetlus ja poolte nõuded	6
Õiguslik käsitlus	7

I – Hagiavalduse vastuvõetavus	7
II – Põhiküsimus	8
A – Tühistamisnõude väidete kokkuvõte	8
B – Teine väide, mille kohaselt on rikutud EÜ artiklit 81	9
1. Väite esimene osa, mille kohaselt ei ole hagejale etteheidetavad asjaolud käsitletavad EÜ artikli 81 rikkumisena	9
a) Sissejuhatavad märkused	9
b) Vaidlustatud otsuse sisu	10
c) Rikkumise tõendatus	11
2. Väite teine osa, mis on esitatud teise võimalusena ja mille kohaselt hagejale ette heidetud asjaolusid ei saa kvalifitseerida üheks vältavaks rikkumiseks	14
a) Sissejuhatavad märkused	14
b) Üks vältav rikkumine	14
C – Esimene väide, mille kohaselt on rikutud kaitseõigusi ja määruse nr 1/2003 artiklit 27	17
1. Sissejuhatavad märkused	17
2. Üldkohtu hinnang	18
a) Üldised tähelepanekud	
b) Hinnang käesolevale asjale	20
Sissejuhatatus	20
Keelatud kokkuleppe poolte ja kestusega seotud argument	20
Keelatud kokkuleppe geograafilise ulatusega seotud argument	21
Keelatud kokkuleppe loogika ja ülesehitusega ning 2000. aasta 8. ja 9. novembri suhtlemist puudutavate dokumentidega seotud argument	21
i) Sissejuhatatus	21
ii) Vastuväiteteatise sisu	21
iii) Vaidlustatud otsuse sisu	22
iv) Hinnang	22
– Asjassepuutuvate dokumentidega tutvumise võimalus haldusmenetluses	22
– Asjassepuutuvate dokumentide olulisus rikkumise toimepanemise hindamise seisukohast	23

– Asjassepuutuvate dokumentide olulisus rikkumise kestuse hindamise seisukohast	24
v) Järeldus	24
D – Kolmas väide, et rikutud on määruse nr 1/2003 artiklit 23 ja 2006. aasta suuniseid trahvisumma arvutamise kohta	24
1. Sissejuhatavad märkused	24
2. Väite esimene osa, mis puudutab õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumist	26
3. Väite teine osa, mis puudutab 2006. aasta suuniste väärade kohaldamist müügiväärtuse kindlaksmääramisel	27
a) Sissejuhatavad tähelepanekud	27
b) Komisjoni poolt aluseks võetud käive	27
c) Müük ja turuosad	28
4. Väite kolmas osa, mille kohaselt on trahvi põhisumma vääralt kindlaks määratud ja vääralt kohaldatud lisasummat	30
E – Neljas väide, et rikutud on Euroopa–Vahemere piirkonna lepingu artiklit 36 ning hoolivuse ja rahvusvahelise viisakuse põhimõtet	32
1. Sissejuhatavad märkused	32
2. Euroopa–Vahemere piirkonna leping	32
3. Rahvusvaheline viisakus ja „hoolivuse põhimõte”	33
Kohtukulud	34